

1

וְהָאֵלֹהִים וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: א וּמַלְאֵל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרוֹ: ב צו אֶת-אֶהְרֹן וְאֶת-בָּנָיו לֵאמֹר: ב פֶּקֶד יָת אֶהְרֹן וְיָת בְּנוֹהֵי לְמִימְרוֹ דָא אֹרִיחָא דְעֻלְתָא הִיא תולדות ובית אהרן והוספות

[כ] וימא כ. לב. מה. מגילה כל. פנינה י. פסחדין לה. הוריות ג. זמנים כו. ספ. טט. על. פד. פו. קב. מנחות ז. כו. מט. ממורה יד. נדה ט. ירושלמי

שפתי חכמים

א פירש רש"י בגמרא (קידושין כט.) שהא מהיר חרין. וא"ת ולמה לא פירש רש"י זה לעיל (שמות כו ב.) אקרא דפרשת תצוה, וי"ל [דהתם] (ד)הוירח בא משום שצריך אומנות יהיה לגנורו בראש היות ולכחשו במכתשת שיהיה בלא שמרים: ב מדכתיב (דברים ג כח) צו את יהושע וחזקוה ואמצוה. זהו "זירוח", "ולדורות" כתיב בפרשת אמור (להלן כו ב.) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן וגוי מערב עד בקר לפני ה' תמיד חקק עלם לדרווחיכם, הרי לדורות, "מיד" כתיב בפרשת בהעלותך (במדבר ח ג.) ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' וגוי, וזהו מיד: ג כלומר דוקא במקום שיש חסרון כ"ס צריך לכתוב צו לזירוח, אבל במקום שאין בו חסרון כ"ס אינו צריך לכתוב צו אפילו אם הוא זירוח מיד ולדורות, ורבי שמעון פליג. והא דכתיב הכא צו אף על פי שאין כאן חסרון כ"ס, י"ל כיון שאין הכהנים נוהגים מן העולה אלא מעור העולה היא גם היא אינה נלקחת אלא לכהן המקריב אותה משום הכי נקראת גם כן חסרון כ"ס. והרא"ם כתב שרבי שמעון לא בא לחלוק על דברי ת"ק אלא להוסיף בא ואמר שהסכה היותר גדולה שאמר הכתוב לשון צווי אינה אלא מפני שיש בה חסרון כ"ס, אבל כשאין בה חסרון כ"ס אף על פי שיש בו זירוח מיד ולדורות לא תבא עליו מלת צו, והוא הדין אם אין בה זירוח מיד ולדורות אף על פי שיש שם חסרון כ"ס לא תבא עליו מלת צו וגוי, עיין שם כי האריך. והא דכתיב (במדבר לד ב.) צו את בני ישראל גבי חילוק של ארץ ישראל אף על פי שאין שם חסרון כ"ס, י"ל דכיון שכל ישראל לא היו שוין לענין כיבוש הארץ ושבת אחד לקח חלק יותר גדול משל חבירו, יש שלקח חלקו בהרים יש שלקח במישור, נקרא גמי. כצד מה, חסרון כ"ס, ודריק. והרא"ם פירש כל הענין בפירוש אחר, עיין עליו ואתה תבחר:

רמב"ן

(ב) אמר הכתוב בפרשת ויקרא (לעיל א ב.) דבר אל בני ישראל, כי שם יצוה בהבאת הקרבנות, וישראל מביאים אותם, וכאן אמר "צו את אהרן", כי ידבר במעשה הקרבנות, והכהנים יעשו אותם: וכתב רש"י אין צו אלא זרחה מיד ולדורות. אמר רבי שמעון ביותר היה צריך הכתוב לזרחה במקום שיש בו חסרון כ"ס. ומדרשו של רבי שמעון (תורת כהנים ריש הפרשה) אינו על זו הצואה, כי כאן אין בו חסרון כ"ס לבני אהרן המצויים בה, אבל יש להם ריוח ושכר בכל הקרבנות, גם בעולה. אבל אמר תנא קמא אין צו אלא זירוח מיד ולדורות, לומר

הפטרות ויקרא

יָשִׁיב אֶל-לְבָבוֹ וְלֹא דַעַת וְלֹא-תְבוּנָה לֵאמֹר חֲצִיזוֹ שְׂרַפְתִּי בְמוֹ-אֵשׁ וְאֵף אֶפְיָתִי עַל-גִּחְלִיזוֹ לָחֶם אֶצְלָה בָשָׂר וְאֶכְלֵ וְיִתְרוֹ לְתוֹעֵבָה אֶעֱשֶׂה לְבוֹל עֵץ אֶסְגֹּד: כ רַעְה אֶפְר לְרֹעַה לֵב הוֹתֵל הַטְהוֹ וְלֹא-יִצִּיל אֶת-נַפְשׁוֹ וְלֹא יֵאמֹר הֲלוֹא שִׁקְרָא בְיָמֵינוּ: טא זכר-אלה יעקב וישראל פי עבדי-אתה יצרתך עבד-לי אתה ישראל לא תנשני: כב מחיתי כעב פשעיד וכענן חפאותיד שוכה אלי פי גאלתיד: כג רָנוּ שְׂמִימִים פִּרְעֵשָׁה יְהוָה הָרִיעוּ תַחְתִּיזוֹת אֶרֶץ פְּצָחוּ הָרִים רָנָה יַעַר וְכָל-עֵץ בּוֹ פִּי-גָאֵל יְהוָה יַעֲקֹב וּבִי-יִשְׂרָאֵל יִתְפָּאֵר:

בו פייגאל יהוה יעקב ובישראל יתפאר:

פירוש בינת המקראות מלראות ולכותם מלהשכיל: טח. ענין מריחה ומשיחה: (ט) ולא ישיב. אינו נותן אל לבו לבחון בדבר הא דמסיים חציו וגוי: ולא דעת ולא תבונה בו. לאמר זאת: ויתרו. לי נותר: לתועבה. לעבו"ז: לכול עץ. לרקבון עץ או לענף עץ: (כ) רעה וגוי לב הותל הטוה. לבו המהתל ומלעיג בו הטוה לעשות לעצמו את האפר לרועה, הרמות שנשרף חציו ונעשה אפר השוטה הזה אומר שהוא לו לרועה ולמפרנס: ולא יציל. הנחצה את נפשו לאמר הלא מה שפעלתי ועשיתי בימיני שקר הוא ויפרד מעליו: (כא) זכר אלה יעקב. אם העכו"ם לא יבינו את זאת אתה יעקב זכר אלה הדברים ולא תתפתה אחריהם כי עבדי אתה ולא עבד עבו"ז: לא תנשני. לא תהיה שכוח מיראתי: (כב) מחיתי. מחקתי במצרים ובמדבר את פשעך כעב הזה הנמחה במים: שוכה אלי. גם עתה: (כג) רנו שמים. שמחה גדולה יהיה בעולם: כי עשה ה'. את גאולת ישראל: פצחו. ענין פתחון פה בהרמת קול: ובישראל יתפאר. י"י גאולת ישראל יתפאר בפי כל:

אוידיבר ומליל יי א"ב צו את אהרן. מו תלמוד עו

ב צו את אהרן. (ט.) אין לו אלא ז צומר לרין הכמוב לזר כלן, הנה למנא קמא ליי העולה בליה, מה ליה ורזו מיד פירוש ל כהנים מפרשת נרות ז וקמו אליך וגוי וכמי פירוש שימנהגו משפט ופסיקטא פסוק אמ קרנא ישראל אומרים לשענו נוהגים, פסקו המ הרי יש מקום לטע שאומר רבי שמע דוקא חסרון כ"ס, אלא כי היה בטל ממלאכת אומרים חסרון כ"ס או המונע ואינם נוהגין מ שהוא ילנה להקריב קו שאין כן העולה שכולי הדנו

ואורי נראה שהוא ע ג' מערכות ש' כלום, אלא לקיים אש זה אמר חסרון כ"ס מהקרבנות, אלא שמהי

עוד נראה כי חסרון עשה זה הכמוב

בספר כלי חמדה מה הדרי מרובני אבל

צו את אהרן וי מיד ולדורות איר ע יעש בו חסרון כ"ס, אין (טו) עצלה תפיל תרדמ: אן הוא מצוה שיתעסק עוש שמצד העצלה המ יקבן על כן הוא צריך חסרון כ"ס, שאיכא עצר יערו של חסרון כ"ס. ו ימים זריזים הם כי הכח מר, לדורות. שכולם יניהם ותנומה מפעפע יענין חסרון כ"ס האו

אמר מורה מצולג - העלה יליב זרותיות ואחריות

זאת תורת העולה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו:

עלתא דמתוקדא על מדבחא כל
ליליא עד צפרא ואשתא
דמדבחא תהי יקרא ביה:

תולדות ובית אהרן והוספות
יומא פ"ג ט, מגילה פ"א יג, ברי פכ"ג פל"ד, ויקרי
פ"ו פ"ט, שהש"ר פ"א פ"ה, פסיקתא רבתי פ"ה,
ש"ס פ"ג ט, ט, כט, פ"ז ק: פ"ז נב: קה: קט: קל: קל"ט,

* מ' זעירא

שפתי חכמים

ד (פירוש הוכחתו) מסיפא דקרא דכתיב ביה כל הלילה עד הבקר, הוא דקרייך: ה משום שהמזבח מקדש אותן, ומכתיב בתריה "היא העולה" למעט דמשמע היא ולא אחרת, משמע שיש קצת מהן אף על פי שעלו ירדו, הא כיצד, לכן פירש רש"י (להלן בסמוך) הוא העולה מיעט את הרובע ואת הנרבע וכיצד בהן שלא היו פסולין בקדש, רוצה לומר שיכולין להיות שהיו פסולים קודם הקדש, אלו אף על פי שעלו ירדו, אבל שאר פסולים כגון שנטמאו או שאר דברים דאי אפשר אלא לאחר הקדש, אלו אם עלו לא ירדו. ובתורת כהנים חשיב לכהן, והרא"ם מביאן עיי"ש. כתב הרא"ם וא"ת למה לי האי מיעוטא דהוא העולה למעט רובע ונרבע שאי עלו ירדו והלא כבר מיעטן הכתוב מן המקרא דמן הבהמה וכו', כפרשת ויקרא (לעיל א ב), וכיון דמיעטן מהתם דלא קדשו, למה לי למעוטי הכא דאם עלו ירדו, פשיטא כיון דלא קדשו חולין נינהו ופשיטא דירדו. כבר חיצו בגמרא פרק יצא דופן (נדה מא.) דאצטריכו תרי קראי, חד לכהמת חולין ואקדשה דלא קדיש, וחד לכהמת קדשים דאף על גב דקדיש להו מעיקרא אם עלו ירדו, כיון שהוא פסול שיכול להיות קדם שהוקדשו. עכ"ל:

רש"י

וזאת תורת העולה וגו'. הרי הענין צל ללמד, על הקטר חלבים וחלבים שיהא כשר ד כל הלילה (מגילה כא.), וללמד על הפסולין, אי זה אש עלה ירד ואי זה אש עלה לא ירד, שכל מורה [מורת] לרבות הוא צל, לומר, מורה אחת לכל העולים ואפילו פסולין, שאם עלו הלא ירדו: הוא העולה. למעט את קרובע ואת הנרבע וכיוצא בהן שלא היה פסולין בקדש, שנפסלו קודם שנאלו לעזרה (מ"ז א ב):

תלמוד. הקרבנות נקראו לחם את קרבני לחמי (במדבר כח ב) ותורה נקראת לחם לכו לחמו בלחמי (משלי ט ה, חגיגה ד.) כשם שאי אפשר לעולם בלא לחם כך אי אפשר לעולם בלא תורה (תנ"א פ"ק י"ג):

בעל המורים

וזאת תורת העולה היא העולה. לומר כל העוסק בתורת העולה כאילו הקריב עולה (מנחות קי.). הקרבנות נקראו אשה והתורה נקראת אש שנאמר (יחזקאל כג ט) הלאו כה דברי כאש (קידושין ל.). מימינו אש דת למו (דברים לג ב) דת למו אותיות

ספורנו

כיה צו את אהרן וגו' זאת תורת העולה. אחר שהגיד מעשה הקרבנות, אמר התורה הראייה לכל אחד ואחד, אשר כה רמו חלק עיוני בהם. ואין ספק כי יש הבדל רב בין בני אל חי בפעולותיהם וכוונותיהם, דומה להבדל אשר בין מיני הקרבנות. והזכיר בעולה שכולה על המזבח לריח ניחוח. אמנם קצתה עולה כלה המזבח, ואמר שהיא העולה באמת, וחלק ממנה אצל המזבח, אותו החלק העולה באמת, כאמרו הרשן אשר תאכל האש את העולה, וקצת ממנה והוא הרשן הגמור יציאוהו אל מחוץ למחנה בבגדים פחוחים. מכל מקום יהיה מוצאו אל מקום טהור: והזכיר תורה במנוחה, ואמר שייגשו כולה לפני המזבח, כי לאל יתברך בלבד הביא המקריב את כל קרבנו, וכהנים משולחן גבוה קא זכו, ושחלק מועט מכולה הוא הנבחר לריח ניחוח, ושחלק הכהנים גם הוא מכפר, ונשמר מחמץ כמו חלק גבוה, ושמןת הכהן כולה לגבוה, לא חלק מועט ממנה בלבד כמו שהוא במנחת ההמן. והזכיר תורה בחטאת, ואמר שאותו החטאת, אשר לכוזב ענינו לא יכופר זולתי בהכנס דמו אל הקדש פנימה, לא תהיה בו כפרה באכילת כהנים כשאר חטאות, אבל תהיה כשרפתו. ושהאשם אף על פי שאינו על חטא חיבי כריתות כמו החטאת, הנה להיות חטאו מעילה בקודש תורה אחת להם ואמר:

רש"י

ב זאת תורת העולה. כל הקרבנות האמורים נפרשו ויקראו שחר וגומר כן כל דיניהם: הוא העולה. הנקטרט מיום, כדכתיב (להלן י"ו) מיום ונכנס. מיום הקריט את זמנו (שם י"ז), כל הלילה גמור הקטרטה, ואש המזבח מוקד ט מלילה כמו מיום:

רמב"ן

לא ירד. שכל "תורת" לרבות הוא, תורה אחת לכל העולים, ואפילו פסולים, שאם עלו לא ירדו, לשון רש"י: ואין התורה הזו לכל העולים, אלא לכל העולות, שהנסכים אם עלו ירדו. ואפילו נסכים כשרים והזבח פסול, או הזבח כשר ונסכים פסולים, וכל שכן שניהם פסולים, ככולן הזבח לא ירד ונסכים ירדו, שזהו ריבוי של מקרא, תורת העולה, תורה אחת לכל העולות, ולא לנסכים ולא לדם, כדברי ר' יהושע (זבחים פג.): והנה הכתוב הזה מלמד שלא נקריב העולה בלילה, אבל אם נשחטה חרק דמה ביום נקטיר אבריה כל הלילה, וכן חלבי השלמים. ופירוש "היא העולה", כמו תהיה העולה על המזבח כל הלילה, ואמר "היא", למיעוט שדרשו בו:

שהפרשיות שירצה הכתוב לזרו בהם ולומר שיעשה מיד וינהג הדבר לדורות יאמר בהן צו, ובשאר הפרשיות יאמר דבר אל בני ישראל או אמור להם, ובא רבי שמעון לחלוק ולומר שפעמים יבא הלשון הזה בדבר שאינו מיד ולדורות בעבור שיש בו חסרון כיס, כגון הצואה האמורה בשמן המאור (להלן כו ב), וכגון שאמר הכתוב (במדבר לה ב) צו את בני ישראל ונתנו ללוים ערים לשבת. ויתכן שנאמר שיש בצו זה חסרון כיס לכהנים בעבור "זה קרבן אהרן ובניו" (פסוק יג) הנמשך בצואה זו. אבל בתחלת ספרי (נשא א) בענין מחלוקת היא שנויה שם:

וזאת תורת העולה. הרי הענין הזה בא ללמד על הקטר חלבים ואברים שהוא כשר כל הלילה, וללמד על הפסולים איזה מהם אם עלה ירד ואיזה מהם אם עלה

לא למכפרא עי
תה בית יקידן
[א] למכפא
לכ, רומז דכתי
לכך פירש שטי
לומד לומר עולת תנ
דכתיב ושמה כ
מקדא. לשון מעט
מדורת עלים
כח הילילה.
כל הלילה, כד
נא העולה. נקראת כ
כל הלילה. והיא
מיי, ואומם
ללד ששכיר
דנריהם (ג)
לשם שישמלו ל
יששט כי אי
לל לשומרם לל
אלל מור
וכמשפטה כל
תורת העולה
נ' מיעוטיה,
ששטה בלילה,
אלו אש עלו י
אש עלו לא ירדו, ו
כי מיכא
שיעור הכפז זאם
כל שעלמה על מו
פסול אלל קודם
מזמ, מורם עולה י
זולת ג' דברים שנ
העולה עולה על
היא,
העולה. כפז
יעמי למה נמר
זולת אליכא דרבי
דמה, ועוד לא
ימיס שאם אלל ט
אללי כי ממיע
מהיא העולה,
פנטיס שאמר זה
ג' [פנטיס] מג' ו
יעוטיס רביס מלמ

7 ג. גופא אמר רבי שמעון בן יוחי לעולם אין העולה באה אלא על הרהור הלב אמר רבי לוי מקרא מלא הוא (יחזקאל כ. לב) 'והעלה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אמרים וגו' לממי אתה למד מבניו של איוב בתחלה (איוב א. ד) 'והלכו בניו ועשו משתה' רבי מאיר אומר שפן דרך בני מלכים להיות קורין לאחיהן ולאחיותיהן עמהן בפעודה רבי תנחום ברבי חיא אמר להטפל בהם הלכו שקדשו להם נשים הדא הוא דכתיב (שם שם. ה) 'ויהי פי הקיפו ימי המשתה וישלח איוב ויקדשם' על דעתה דרבי

מסורת המדרש
ג. אמר רשב"י תנחומא לך לך י. כאן יד. תנ"י לך יג. יליש כאן תעט (כה"ע). יחזקאל שנט. איוב תתצב. ראה וזהר ח"א ע. ח"כ רלט: ח"ג ה: יא. כו: כט: פו: רמז: (רע"מ). רנד: זזה"ח תרומה מא: צו מו ג ע"ע יומא לו.

ואם האיש המקריב יודע ותמה לומר הכי זאת היא עולה ראויה לכבוד ה', הקב"ה אומר "זאת תורת העולה", שעיקר הקרבן הכנעת רוח המקריב, לומר שעדיין לא הגיע למלוא כיבוד ה'.

ג. וכדרך שנדרש למעלה (בסימן הקודם). בטעם כפילות הלשון בכחוב "זאת תורת העולה, היא העולה", דרוש עתה את — גופא — גופו של קרבן זה ועיקר רצויו וכפרתו שהוא נרמז בכפילות זו, וכאשר — אמר רבי שמעון בן יוחאי — בכרייתא: לעולם — גם קרבן עולת תמיד הבאה משל ציבור, וגם כל עולת יחיד (יפ"ת) — אין העולה באה — לכפר ולרצות — אלא על — עוון — הרהור הלב — שהרהר הרהורי עבירה שאטור להרהר, וכן — אמר רבי לוי: מקרא מלא — ומפורש — הוא — שעל הרהורים באה העולה, שנאמר כאן: "זאת תורת העולה, היא העולה", בייתור וכפל "העולה", ובהוראת ידיעה "היא" ובאות "ה" הידיעה, לומר שהעולה באה לכפר על "העולה", ועדיין איני יודע איזהו חטא שהיא "עולה", ובא הכתוב בדברי הנביא ואומר: "והעולה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אומרים... לשרת עץ ואבן", הרי כי החטא הזה של הרהורי עבודה זרה הוא דבר מחשבה העולה על הרוח, ושכן לא אמר כאן "עולה" אלא "עולה", וללמדך שזהו החטא של הרהור העולה על הרוח שעליו בא קרבן עולה לכפר (יפ"ת).

רבי שמעון בן יוחאי עצמו, שאמר כן, יאמר (כבתנחומי לב, י): ממני אתה למד — שהעולה באה לכפר ולרצות על עוון הרהורי הלב — מבניו של איוב — שאיוב אביהם הקריב עולות לכפר להם על הרהוריהם על ה', כמו "שנאמר": "והלכו בניו ועשו משתה בית איש יומו, ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכל ולשתות עמהם, ויהי כי הקיפו ימי המשתה וישלח איוב ויקדשם והשכים בבוקר והעלה עולות מספר כולם, כי אמר איוב אולי חטאו בני וברכו אלהים בלבבם, ככה יעשה איוב כל הימים" (תנחומי שם), ודרוש ופרש — בתחילה — את הפסוקים מראשיתם, להבינם (רד"ס): "והלכו בניו ועשו משתה בית איש יומו, ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכל ולשתות עמהם", ולמה היו אותם המשתאות — רבי מאיר אומר: שכן דרך בני מלכים להיות קורין לאחיהן ולאחיותיהן עמהן בסעודה — שהם עושים להם, לאות נדיבות ואהבת אחוה, שהרי היה איוב עשיר ונכבד ונדיב, כאמור שם בענין, ואילו — רבי תנחום ברבי חיא אמר: להיטפל בהם הלכו — כל האחים והאחיות אל אלה שעשו הסעודה כל אחד בזמנו, להיות להם עחרים ומשמחים ושושבינים, שכן היתה זו סעודה שעשו כיום — שקדשו להם נשים, וסעודות אירוסין היו, הדא הוא דכתיב — זהו שאמר הכתוב, שם: "ויהי כי הקיפו ימי המשתה וישלח איוב ויקדשם", לומר שימי המשתה

מִדָּ: כִּתְעוּל הַדְּבָרֵהוֹן
דִּיקְיָא עַד דְּד
הַתְּהוֹן וְרִשְׁעִיָּא
לְמִי עֲלֵמְיָא לֹא יַחְמוֹן
דָּא: כַּא גְּבָרָא חִיבָא
זֶן דְּאִיתְהוּי בִּיקְרָא
יַחְבִּין וּבְאִסְתְּלֻקוֹת
אֶסְפָּ תְּקִיפָא אֱלֹהָא יי

חטתיו של רשע, נידונים
ו יראו אור: (כא) אדם
המים נמונה לפניו, שאם
ואינו מבין את הטוב:
הא (אלהי האלהים ה' שמו):

ולא יבין לבל ישים בו
שהוא נמשל לבהמות
עת דמיון גמור: (א) אף
אלהים הם מלאכי מעלה,
יקרא אל יושבי הארץ מן
עד המערב:

ן גוריון יקרא אור העולם
וכרתי טעמו: אדם. אמר
בוד ואדם ביקר כל ילין
שלא ילין. והטעם שלא
הנשמה, וכן אדם שלא
המות נדמו: (א) מזמור
לעשות משפט, על כן

די עד: (כא) אדם. האדם
הנקראת כבוד: ולא יבין.
ו לאחז דרכי הנפש כמו
נמשל להם ותאכר נפשו
ה המזמור הוא על יום
א בעמק יהושפט: ואמר
זופטים. ואמר אחר כך ה'
לעולם:

מִלַּל מִן בְּרֵאשִׁית
שִׁירְתָּא וְגוֹר לְמַעְבַּד
אַרְעָא מִמְדִּנְח שְׁמִשָּׂא
עַד מְעַלְמִיָּה: בְּיִשְׂרָאֵל
בְּרִית עֲלָמָא מְצִיֹּן וּמִן
תַּמָּן גְּמִיר שׁוּפְרִיָּה
אֱלֹהָא יַחְגְּלִי: גִּימְרוֹן

צדיקיא ביום דינא רבא ויתי אלהנא ולא ישתוק למעבד פורענות עמיה אשתא קדמוי
תצלבה וחזור חזור ליה תזעוף עלעולא לחדא: דיקרי לאנגלי מרומא מלעיל ולצדיקי

רש"י

דבר ויקרא ארץ. כולה, והוא הופיע מציון שהוא מכלל יופי: מבכ"ט. סס דנר, פרמנט נלע"ו: (ג) יבא
אלהינו ואף יחרש. עוד על דם ענדיו השפון: (ד) יקרא אף השמים. לפקוד על שר האומות שנמרוס:
מצודת ציון
מצודת ציון

א) מבואר. שקיעתו. כמו כי בא השמש (נרש"י כח י"א): (ב) הופיע. העיר והוציא את הקול מציון הכלול בכל
(ב) מבכ"ט. מלשון כל, ורוצה לומר כלול בכל היופי. וכן
לבשי מכלול (סוקל ע"י): הופיע. האיר ורח: (ג) יחרש. ישחוק: תאכ"ל. תשרף: נשערה. מלשון סערה:
אבן עזרא

אלהים. וטעם ה' שהוא שוכן עד בלי שינוי:
ויקרא ארץ. קרא יושבי הארץ הדרים ממזרח
שמש ועד מבואר, כך הוא היישוב, אף על פי
שאין מיושב מכל הארץ רק פחות מהרביעית
בראיות גמורות: (ב) מציון. שהוא באמצע היישוב

רד"ק
דבר ויקרא ארץ. דבר על ידי נביאיו, וכן עשה
ואמר להם. עבר במקום עתיד. וכן אמר הופיע כמו
יופיע: וקרא יושבי הארץ ממזרח שמש ועד מבואר
לבוא למשפט. וטעם יקרא, שיעורר לבם לירושלים
להלחם עליהם עם גוג ומגוג: (ב) מציון. כאילו משם

מדרשי חז"ל
א) ויקרא ארץ וגו'. רבי אליעזר אומר: עולם מאמצעיתו
נברא. רבי יהושע אומר: עולם מן הצדדים נברא. רבי
יצחק אומר: אבן ירה הקב"ה בים וממנו נשתת העולם.
וחכמים אומרים, מציון נברא העולם שנאמר: מזמור לאסף
אל אלהים וגו' מציון מכלל יופי, ממנו מוכלל יופי של
עולם. (יומא נד:).
ב) אלהים הופיע. ארבע הופעות הן, אחת במצרים שנאמר:
רועה ישראל האזינה וגו' לפני הכרובים הופיעה. שניה
במתן תורה שנאמר: הופיע מהר פארן. שלישית בימי גוג
שנאמר: אל נקמות ה' אל נקמות הופיע. רביעית לימות
המשיח שנאמר: מציון מכלל יופי אלהים הופיע. מהו
הופיע, האיר. וכן הוא אומר הופיע ענן אורו. ומנין
שבבריאת העולם הוא מדבר, נאמר כאן מכלל ונאמר להלן
ויכולו השמים. וכשיחרש הקב"ה את עולמו מציון הוא
מחדשו, שנאמר: והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה'
בראשי הרים. (ספרי).

דְּבַר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמְזוֹרַח שְׁמֵשׁ עַד־מְבֹאוֹ:
בְּמִצִּיּוֹן מְכַלְלֵי־יְפֵי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ: הַגִּיבָא →
אֱלֹהֵינוּ וְאֶל־יַחְרֹשׁ אֶשׁ־לִפְנֵינוּ תֹאכַל
וּסְבִיבּוֹ נִשְׁעָרָה מְאֹד: דִּיקְרָא אֶל־הַשָּׁמַיִם

רש"י

דבר ויקרא ארץ. כולה, והוא הופיע מציון שהוא מכלל יופי: מבכ"ט. סס דנר, פרמנט נלע"ו: (ג) יבא
אלהינו ואף יחרש. עוד על דם ענדיו השפון: (ד) יקרא אף השמים. לפקוד על שר האומות שנמרוס:
מצודת ציון
מצודת ציון

א) מבואר. שקיעתו. כמו כי בא השמש (נרש"י כח י"א): (ב) הופיע. העיר והוציא את הקול מציון הכלול בכל
(ב) מבכ"ט. מלשון כל, ורוצה לומר כלול בכל היופי. וכן
לבשי מכלול (סוקל ע"י): הופיע. האיר ורח: (ג) יחרש. ישחוק: תאכ"ל. תשרף: נשערה. מלשון סערה:
אבן עזרא

אלהים. וטעם ה' שהוא שוכן עד בלי שינוי:
ויקרא ארץ. קרא יושבי הארץ הדרים ממזרח
שמש ועד מבואר, כך הוא היישוב, אף על פי
שאין מיושב מכל הארץ רק פחות מהרביעית
בראיות גמורות: (ב) מציון. שהוא באמצע היישוב

רד"ק
יתן קולו שיבאו כולם לירושלים: (ג) יבא. להנקם מן
הצרים נקמתו: ואף יחרש. עוד לצריו: אש לפננו
תאכ"ל. באותם הצרים: וסביביו. ולפניו ענין אחד,
כלומר בירושלים מקום מקדשו ומשכנו: נשערה. אמר
על הארץ. כלומר יכלו יושביה ברוח סערה: (ד) יקרא.

מדרשי חז"ל
ג) וסביביו נשערה מאד. א"ר אחא, כתיב וסביביו
נשערה מאד מדקדק הקב"ה עם סביביו כחוט השערה.
א"ר יוסי לא מן הטעם הזה אלא מן מה דכתיב ונורא הוא
על כל סביביו, מוראו על הקרובים יותר מן הרחוקים.
(ירושלמי שקלים יד:).
ד) יקרא אף השמים מעל וגו'. אמר ליה אנטונינוס לרבי:
גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין. כיצד גוף
אומר נשמה חטאת שמיום שפירשה ממני הריני מוטל כאבן
דומם בקבר, ונשמה אומרת גוף חטא שמיום שפירשתי
ממנו הריני פורחת באויר כצפור. אמר ליה אמשול לך
משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיה לו פרדס
נאה והיה בו בכורות נאות והושיב בו שני שומרים אחד
חיגר ואחד סומא, אמר לו חיגר לסומא בכורות נאות אני
רואה בפרדס בוא והרכיבני ונביאם לאוכלם, רכב חגר על
גבי סומא והביאום ואכלום. לימים בא בעל הפרדס אמר
להן בכורות נאות היכן הן, אמר לו חיגר כלום יש לי

5

לעומת הכנה שהיא העולם העליון. גם כשבת אנו מצויים אחוזה א"כ, אלא שכשבת כ"ב האחיזה מתפשטת בחמש חבבות, כלומר חמש חבבות לכל אדם על כל המעשים, כדן ומכור וכו' גדלו וטובו וכו'. הא"ב של יום חול הוא ב"ו אחיות קטנות, ושל שבת הן אחיות גדולות. כיום חול התיקון הוא של המלכות, כלומר ו' היכלות שלה והתיקון נעשה כאשר אנו מביאים להתכלות היכלות דוק אז המלכות עולה לאצילות. וזה משי"ב בזה: "ואינו תיקון עולמות" כלומר שכן תיקון העולמות, כלומר ז' היכלות דבי"א, "ואח"ץ עם מסודותיה לבני מלכא עלאה" שלאחר שהמלכות נתקנת היא עולה אל הו"א, מלך עליך. להלן נבאר קצת אחר וראה כיצד אנו מביאים, כנוונה הנבונה, להתכלות והתקשרות הספירות. אל כדן ככת'. גדול דנה בודעת. וכן חכמה, ופעל בבניה. וזרי חכם בתפארת. טוב הוא כיסוד. יצו מורה שהיסוד נתאצל מהתפארת. כבוד לשמו טרה על התפשטות היסוד אל המלכות הנקראת עם. הרי לפנינו כונה לייחוד קומה שלמה מהכשר דר המלכות. והענין הוא שבוטח ז' היא ב"ו אצטרותא דלתתא המעוררת את הספירות העליונות להשפיע הארה טרום הפעולות אל המתפלל עצמו והוא ענין עליית העולמות.

הכא קיימין כל אינון מלבושין דנשמתהון דצדקייא כאן נמצאים כל אלו מלבושים של נשמות הצדיקים דסלקין לאתחזאה קמי מאריהון ולקיימא קמיה העולים להיראות לפני אדונם ולעמוד לפניו וכד נשמתא סלקא ומשי להאי היכלא וכאשר הנשמה עולה ומגיע להיכל הזה כדן אודמן חד ממנא אז מודמן ממונה אחד דאתפקד על אינון לבושין שנחמנה על אלו הלבושים וצדקיי"אל שמיה, דהא בזמנא דבר נש עביד פקודין דאורייתא בהאי עלמא שהרי בזמן שכן אדם עושה מצוות התורה בעולם הזה כנוונא דאיהו אשתדל נרמיה הכי אתעביד ליה בהאי היכלא לעילא כמו שהוא אשתדל בעצמו כך נעשה לו בהיכל הזה למעלה מלבושא לאתלבשא ביה בההוא עלמא מלבוש להתלבש בו בעולם ההוא.

וכד נשמתא סלקא וכאשר נשמה עולה ההוא ממנא נשיל ההוא לבושא דילה הממונה ההוא לוקח הלבוש ההוא שלה ואזיל עמה עד די מטא לנהר דינור די נשמתא אצטריבא לאתחסייא ולאתלבנא תמן והולך עמה עד שנגיעלנהר דינור שהנשמה צריכה להתרחץ שם ולהתלבן שם ולזמנין דטבעא ההיא נשמתא תמן ואתוקדא ולפעמים נטבעת הנשמה ההיא שם ונשרפת ולא סלקא כלא יומא עד בצפרא ואינה עולה משם כל היום עד הבקר. כד אתער רוחא דספרא דדרום כדן קיימי כלהו ומתחדשן כאשר מתעורר רוח צד דרום אז עומדות כולן ומתחדשות ואמרי שירתא ומזמרן ואמרות שירה ומזמרות כנוונא דאינון מלאכין כמו המלאכים האלו דאתעבר שולטניהון ואתוקדן שנעברו מממשלתם ונשרפו וקיימן ומתחדשן כמלקדמין ואמרי שירתא ועומדים ומתחדשים כמלפנים ואמרים שירה הכי נמי אלין נשמתין כך גם אלו הנשמות.

ואי זכאת האי נשמתא וסלקת ואם זכאית הנשמה הזו ועולה האי ממנא הממונה הזה צדקיי"אל, נשיל לה להאי נשמתא לוקח אותה לאותה נשמה ואלביש לה בההוא לבושא ואתתקנת ביה ומלביש אותה בלבוש ההוא ונתקנת בו וסלקא לקרבנא על ידא דמיכאל כהנא ועולה לקרבן על ידי מכאל הכהן לקיימא תדיר כל יומין קמי עתיק יומין לעמוד חמיד כל הימים לפני עתיק יומין. זכאה חולקא דהאי נשמתא דקיימא וזכאת להאי אשרי חלקה של הנשמה הזאת העומדת וזוכה לזה.

ובכללא אתמנא האי רוחא אורפני"אל דקאמרן ובכל נתמנה רוח הזה שאמרנו ואיהו שליט

ידיד

ביאור המאמר

נפש

הכא קיימין כל אינון מלבושין דצדיקייא וגו' הענין שבצאת הנשמה מהנוף גרונית החלה בגיהנם הארצי ונסהרה מכל עבירה ונכנסת בג"ע לחתון ומתלבשת בלבוש המצות הנשמות שהוא לבוש הרוח לג"ע של משה. ומתעכבת שם עד אשר תזכה לראות את פני ה'. וז"ש דסלקין לאתחזאה כנזכר בפרשת תצוה. ובעלותה מג"ע תחתון, תפשוט את לבוש הרוח ותמסרנו לו והיא עולה ערומה ללבוש הלבושים האלו שהם בהיכלות להתלבש להכנס בג"ע עליון בהיכל קדש הקדשים.

והממונה על המלבושים האלה צדקיי"אל שמיה על שם שהוא יודע ענין לבושי הצדיקים. ולזה כאשר הנשמה עולה, אותו ממונה לוקח את אותו לבוש המתאים לה אזיל עד דמטי לנהר דינור שהוא צומת בתוקף הדין ויוצא חוץ אל מדור השני. והוא גיהנם רוחני דק יש בו כחות הדין המשרידין בו לנשמה אם לא נטהרה מעובדיה בתענוגי העולם. ואותה טבילה מטהרת אותה אם לא נטמאה בתענוגי עולם יותר מדאי והיינו אצטריבא לאסתחיא ולאתלבנא תמן ואם לא שקעה במותרות יותר מדאי כאו' קדש עצמך במותר לך, נטהרת מיד

תחתן ה' אלהינו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת וכו'. צור דונגמא ליתור בין חכמה ובינה שהם למעלה מהתפארת, וכן יתור נצח והוד שהם למטה מהתפארת. וראה כיצד כל זה טרום חבבות התפלה: תחתן כיסוד ה' כתפארת אלהינו מלכות והכוונה היא שהתפארת והמלכות יתברכו ויתחזרו על ידי היסוד. בשמים ממעל ויזמו על יתור חכמה ובינה ועל הארץ מתחת רומם על יתור נצח והוד וכל אלה הם המרכיבים את יתור התפארת ולכות, שהוא היתור הנכסף, והוא יתור השמות הרי"ה אדני"י.

קדושה דמיושב להלן נסבדי ענין קדושה דמיושב, להבריל סקדושה דעומד שבחודה הש"ץ. קדושה דמיושב אינה קדושה שלנו אלא אנו מספרים על קדושה המלאכים, כלומר אנו מתארים אין שהמלאכים מקדשים. וכן כתב בזה הקדוש טרשת חרומה: "קדושה דא דקא מקדשי מלאכי"

על האי די ובטש דא אתבריאן העולם ואלי השרפים של צדיקייא א ואלין אינו בעולם הזה באורייתא תורה ולא מו אלו המשתמך כד מתייש. מההוא נהי השלטה על נשר. האי ח והוא עומד ב החכמה נמצא: קדשא ברי לכל אלו הר חכמה למג דרדפי בתו לרעה את או דכד נפק ג יוצאה על א אינון נרדין בהדיה אשר השלום המסו אתכפיין א' עלמא שגור

ועולה. ולזמנין ולפעמים שהיא מפוגלת ופגומה במותרות או וטבעה ההיא נשמתא תמן ותתעכב זמן רב עד כדי שהיתה לעלות. ולא שתאבד ח"ו אלא כפי העת טובעת ובין כך ובין כך היא עולה בהתעוררות החסד דהיינו בכל יומא בצפרא כד אתער דרום שהוא סוד הייחוד בחסד וראוי לאלו שיתעוררו אל הייחוד בסוד שירם וזמרים מפני שאינם בני ניהנם ממש שהרי שהורות הם מסינוף העבירות ולכך מייחדות בקדושה. וז"ש כדן קיימי כולהו ומתחדשין היינו שמתרפאין ממכות האש כנוונא דאינון מלאכין דאתעטרו וגו' מפני שהם מעבירין על רצון נבזה כל אותה המתרשין זמן קצוב כפי דין נבזה הם גרונים בנהר הדין הזה כל א' כפי בחינתו. ועכ"ז בהגיע עת שירתם הם מתחדשים ואמרים שירה ונכללים בכלל הקדושים בשיר. ואלביש לה בההוא לבושא היינו באור דק מעשה מצותיה (כי הלבושים האלה נקבעים לפי המעשים שעשה האדם בהיותו חי בעוה"ז) ולזה אתתקנת וסלקא מהיכל להיכל עד היכל הרצון ושם מיכאל הוא הכהן וקושר כל ההיכלות ומקריבה על המזבח במקום קדשו להיות הייחוד העליון נעשה על ידו.

ספר הגנו הקדוש
זר פ' ו'
י' י' י'

צו ושבת הגדול

אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר ר"ש ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כ"ס (רש"י, ו', ב). נראה לפימש"כ בחידושי הרי"ם (או"ח סי' תכ"ט, והוא בסוף סי' שו"ת הרי"ם) דהמקדש נחרב והמשכן נגנו, אבל מ"מ אור קדושתו מאיר בגלות, עיי"ש. ואני העני הוספתי טעם, משום דמשכן מלשון משכון, כמוש"כ רש"י בפ' פקודי (ל"ח, כ"א), ומצוה להחזיר המשכון כשהלווה צריך לו, כסות יום ביום וכסות לילה בלילה, ע"כ בגלות שאין לנו משכן ומקדש וצריכים אנו להארת המשכון, השי"ת מחזיר לנו ומשפיע לנו מזיו אורו תמיד בכל משך הגלות. אך הוא בהעלם והסתר, כדי שנהיה כלים לקבל האור כי טוב, ע"ד: מרום וקדוש אשכון ואת דכא וגו' (ישע' נ"ז, ט"ו), כי ע"י החטא באה גיאות, כדאיתא בזה"ק: אתגאי עלי דבר נש, ע"כ א"א להאיר באתגליא בעודו בגלות מחמת חטא, כי עיי"ז יכולה לבוא גיאות יותר, וא"כ לא יחשב כלל שמחזיר המשכון כיון שלא תהיה לנו תועלת, אדרבא יצמח מזה היוק. ע"כ מוכרח להיות דרך הסתר ע"ד: מציץ מן החרכים, אבל מ"מ מאירה לנו הארת המשכון תמיד בהיותנו בגלות.

וי"ל דמה שכתוב: מוקדה כל הלילה, מרמו על זה, כי לילה רומז על גלות, כמוש"כ (ישע' כ"א, י"א): שומר מה מלילה, וכיון שנצרך שיהיה לדורות, צריך שיהיה מזורז ומלוּבן מכל גדנוד של פחיתות, כמוש"כ (תצוה כ"ז, כ'): שמן זית זך [בלי שמרים] וגו' להעלות נר תמיד, כי מה שהוא זך בלא שמרים נשאר קיים תמיד בלי הפסק. וכבר הבאתי מקור לזה מחגיגה (ה', ב), דהעוסק בתורה יום אחד מעלה עליו הכתוב כאילו למד כל השנה כולה, וכתב שם הר"ח דזה דווקא כשעוסק לשמה, וכן העתיק ר"ג גאון במס' שבת (מ"ט, ב), דמה שהוא לשמה עולה מעל השמים כבמס' פסחים (נ', ב), ושם הוא למעלה מן הזמן ונשאר נצחי.

וזה: ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כ"ס, היינו המשכון, שאין לו כ"סוי לעולם שאפי' בגלות הוא מאיר, וכיון שצריך שיהיה קיים לעולם גם בגלות, ע"כ צריך להיות נקי וזך בלי שמרים. וזה לשון לזרוז, שתהיה המצוה מזורזת ומלוּבנת בלי שום פנייה ומחשבה זרה ובלי שמץ דופי, כי אז יש לה קיום לנצח, כמוש"כ (משלי י"ב, י"ט): שפת אמת תכון לעד.

ובפסח המצוה שתשאר הארת הפסח כל השנה, שמרמוזו באין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, כדי שישאר טעם מצה בפיו, ע"כ צריך שיהיה זך ונקי בלי שמרים כלל. וע"כ חמץ אוסר במשהו, שצריך שלא יהיו שמרים כלל אפי' משהו, ואז יכול להישאר האור כל השנה ולהעלות נר תמיד.

7 עוד י"ל, ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כ"ס, בהקדם ביאור למה נקרא שמו קרבן עולה. דהנה עולה באה על המחשבה, ומחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ', א), וא"כ לכאורה למה צריך כפרה ע"ז, אך איתא בשם האר"ז, שיש צדיקים שהם כבר הרבה שנים בגן עדן, ואח"כ כשרוצים להעלותם למקום גבוה יותר, צריכים מירוק עוד הפעם על פגמים דקים אשר עד כה לא היו צריכים מירוק, ועתה בעולם העליון נחשב גם זה פגם, וצריך מירוק. ועי' זוה"ק (פקודי, רמ"ז, א) דבגן עדן התחתון נעשה חלוקא דרבנן לאדם ע"י מעשה המצוות, ובגן עדן העליון מרעותא דליבא, עיי"ש, וא"כ ה"ה במחשבה רעה, שבג"ע התחתון

אדם
זשה
לו
ש"י
זו
שה,
זתה
זכיר
זיהו
מה
זותו

זמו
זותו
על
זלת
זיסן
זוא
זים,
זיש
זאתי
זאת
זות

זמה
זרב
זמה
זיהו
זנג
זיז)

ספי ארץ צדי

אז הגורג

האון מוחל"ר אר"ה צב פרוזי נצ"ה ה"יז

אקצ"ק קוצ'אלוק

כאש יאגה חכמי אוקלן

אינה נחשבת פגם, אך בגן עדן העליון גם זה נחשב לפגם וצריך מירוק, ע"כ צריך קרבן עולה, כדי שבעת שנצרך לעלות למקום עליון וייחשב חטא, תהיה לו כפרה ע"י עולה. אמנם קשה הא במס' נדרים (ע"ו, א) אין מטבילין כלי לכשיטמא יטהר, ה"נ בטומאת החטא לא שייכת טהרה קודם שחלה טומאה, וכיון דעכשיו בעודנו בעוה"ז אין זה נחשב חטא ואין עליו טומאה מצד המחשבה, איך תחול הכפרה של הקרבן עולה שהוא טהרה לחטא? אך התירוץ לזה, דמעלין את האדם בעת הערכת קרבן עולה לשמי מרומים במקום שהמחשבה הרעה נחשבת פגם וממילא נעשה מזה חטא, וממילא שייכת עכשיו טהרה של הקרבן. וע"כ נקרא הקרבן עולה, שהוא פועל דמיוני, לרמוז שהאדם עולה או למעלה מערכו, למקום שבו המחשבה הרעה נחשבת חטא, כדי שתחול הכפרה והטהרה.

אמנם יש בזה אליה וקוץ בה, כי סביביו נשערה מאד, הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה (יבמות קכ"א, ב), וכיון שהאדם התעלה מאד ונעשה בגדר סביביו, ממילא צריך להישמר מחטא דק, וזה: ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש חסרון כיס, כי הטעם שהקב"ה מדקדק עם סביביו, כי בהיותו בשפל המצב פגם דק נחשב כעין טומאת בית הסתרים, כי פגם דק אינו פוגם בגוף רק בנשמה שהיא יושבת בחדרי חדרים כדאיתא בפ"ק דברכות (י', א), אמנם בעלותו למעלה לעולם הנשמות ושם אין הגוף מסתיר כלל, כי אין הגוף יכול לעלות שמה, ממילא יוצאת הפנימיות שלו מן הכיס ומבית הסתרים שלו, ע"כ נעשה מזה טומאה. וזה: ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כיס, היינו שהפנימיות שלו אין לה כיס ולא נחשבת שם כבית הסתרים. ובודאי יש בזה כמה מדריגות, כי יש פנימיות לפנימיות, וכל שעולה למקום יותר גבוה מתגלה יותר הפנימיות ויוצאת מן ההעלם אל הגלוי, ולא נחשב כבית הסתרים, ע"כ כל שהמקום גבוה יותר, פוגם בו פגם יותר דק, שאינו פוגם רק במקום פנימי באדם.

ובליל פסח שאדם עולה לשער הנ' כדאיתא באריו"ל, צריך להשמר מפגם יותר דק, ע"ד: וסביביו נשערה מאד. וזה מרומז במה שחמץ אוסר במשהו. (תרפ"ו)

ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כיס (רש"י). ונראה דהנה כתוב (ו', ר'): אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, והוא פועל בינוני לא פועל יוצא, וכן מפורש ברמב"ן, שכתב דאפי' כבה מעצמו עוברים הכהנים בלאו, כשבא מצד התרשלותם, עי"ש. ונראה דבפשוטו היא הבטחה שאש זו לא תכבה לעולם מלבנות בני ישראל. [וכעין זה מצינו במצות פרו ורבו (נח ט', ז') פשוטו הוא ברכה ומדרשו מצוה, וכזה: לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם (בשלח י"ד, י"ג), פשוטו היא הבטחה ומדרשו מצוה, וכן כאן פשוטו היא הבטחה ומדרשו לאו]. וע"כ איתא בספרים סגולה להנצל ממחשבות רעות לומר פסוק הנ"ל, דהיינו לעורר אש של מעלה הבווער בלב כל איש ישראל, וזה יעקור וישרוף את אש התאוה, אש אוכלה אש.

והנה כתוב בר"פ תצוה: ויקחו אליך שמן זית זך [בלי שמרים] וגו' להעלות גר תמיד, ופירשנו בס"ד דאם הוא זך בלי שמרים בלי פניות ומחשבות זרות נשאר תמיד, וכיון דהמכוון מן המצוה כאן הוא שישאר תמיד ולא יכבה, מרומז זה בחסרון כיס שאין לו העלם והתכסות לעולם, וע"כ צריך הכתוב לזרו [מלשון מלובן ומזורז] ביותר, שיעשה האדם המצוה בתכלית הזיכוך בלי שמרים כדי שישאר האור לעולם. (ע"י מאמר הקודם — המגיה).

(תרפ"ה)

עולה מכפרת יומא פ"ח, ז'). נר (קידושין מ', א), בגדר הרהור, דה מחשבת ע"ז וע" ולבאר למה מחש בנדרים (ל"ב, א) יענשו ישראל ע. בערכנו לא היה השערה, וא"כ אי דהאבות נטעו בו דק, התפשט הפגם אברהם צריכים ו מקום בהארות א מאד, ושם פוגם מצרים, כי את ז ולזכות להארה ו התנוצצו הארות: ועתה נבוא אך לפי שמחשב דק, שוב צריכה אבל כשרוצה לו גם על כל שהיא באותו דבר עצמ זה א"א דהוי ת למעשה דאו אינו מחשבות, אבל המודה בע"ז ככו ככה פגם המחש ידו המחשבות הטובה שצריכה וע"כ מרומ המרמוז על מחש על מחשבה רעו ,,היו", ול"ת לה בנמצא, ה"יו"] צריך קרבן עול לבטלה, ובמחש

ענין שבת על שולחן אביו גדול. ושבת ת

לו אור אפ"ה
 מ"ש התוס'
 כל מצוה בשם
 מחבריה בהית
 הרכבת האילן
 ונה לצד אחר
 למד שהמצוה
 פנים, כדכתיב
 ת את מוריך,
 מקבל מרבו
 כמ"ש [מכות
 כ לא בהית
 דכתיב גבי
 פניו כי ירא
 משום דלגבי
 ך בו קבלה
 לי ביה, אבל
 בפנים דיבר
 [שמות לג, יא]
 פנים מפני
 נעשה רצונו,
 ה' במעשיו,
 אל מול פני
 אהרן שלא
 כמו שמשוה
 זו הגדולה,
 עצמה לא
 קב"ה הראה
 ענוותנותו,
 ראה ה' את
 יתו, ומצינו
 יתן הראני
 . שאמר לו
 :

הכהן עומד ומטיב, צריך להבין דהא
 בהעלותך מיירי בשעת הדלקה, ומסיים
 שעליה הכהן עומד ומטיב דהיינו בשעת
 הטבה בבוקר, ודוחק לומר דקאי על
 הטבת נר המערבי לבד שהיה מטיב אותו
 בערב לאחר שהדליק הנרות ממנו, דאכתי
 לא א"ש לשון בהעלותך דמשמע בשעת
 הדלקה, ונראה משום דבאמת לא היה
 צריך [לעלות] בשעת הדלקה שהרי היה
 יכול להגביה את ידיו למעלה מראשו
 ולהדליק, אבל הטבה שהיה צריך לנקות
 השמן והאפר שלא ישאר אפילו משהו,
 כדכתיב [ויקרא כד, ד] על המנורה הטהורה
 על טהרה של מנורה, וע"ז צריך עיון
 היטב היה צריך לעלות על המעלות לנקות
 אותם היטב היטב, אבל באהרן היה צריך
 לעלות על המעלות אף בשעת הדלקה,
 כדאיתא בסוטה דף ל"ח [ע"א] במקדש היו
 נושאים כפיהם למעלה מראשיהם חוץ
 מכה"ג שאין מגביה ידיו למעלה מן הציץ,
 א"כ כיון שכ"ג היה צריך להדליק בשמונה
 בגדים לא היה יכול להגביה את ידיו
 למעלה מן הציץ, ושפיר שייך לומר
 בהעלותך דהיינו באהרן שהיה כ"ג היה
 צריך לעלות על המעלה אף בשעת
 הדלקה, ואף לפמ"ש התו' בשבת בפרק
 המצניע דף צ"ב [ע"א ד"ה אישתכח] דג'
 אמות הם חוץ מהראש, מ"מ אי אפשר
 לצמצם שיהיה ידיו למטה מן הציץ, אבל
 לדורות שהיה בכהן הדיוט לא היה צריך
 להעלות למעלה אלא בשעת הטבה כנ"ל,
 והיינו דאמר שעליה הכהן עומד ומטיב
 את הנרות:

מערב עד בוקר יכול יכבם ת"ל יאירו
 שבעת הנרות וכו', ובספרי מסיים לפני ה'
 תמיד שיהיה נר מערבי תדיר שממנו
 מדליק וכו', נראה פירושו דיכול דכיון
 דכתיב להעלות נר תמיד שיתן בו שמן
 שידלק לילה ויום, ואף דכתיב יאירו
 שבעת הנרות דמשמע דוקא בלילה אבל
 ביום לא שייך יאירו דשרגא בטיהרא למאי
 מהני [חולין ס:ו] מ"מ ה"א יאירו קאי על
 שעת הדלקה דכתיב בה בהעלותך, דהיינו
 שיאירו בלילה אבל יתן שמן כשיעור
 שידלקו גם ביום לקיים להעלות נר תמיד,
 לכך כתיב מערב עד בוקר דהיינו כמ"ש
 חז"ל [מנחות פט.] שיתן בו שמן כשיעור
 מערב עד בוקר, ואי הוי כתיב מערב עד
 בוקר לבד ה"א שבבוקר יכבם ויחזור
 וידליקם, לכך כתיב יאירו שבעת הנרות
 דהיינו בשעת העלאה יהיה ע"מ להאיר
 וביום לא שייך להאיר כנ"ל, והיינו
 דמסיים בספרי להעלות נר תמיד דקאי על
 נר המערבי לבד דלא כתיב ביה העלאה
 כדי להאיר אלא להעלות נר תמיד:

→ דקח את הלויים מתוך בני ישראל
 ומהרת אותם [ת. ו.]. נראה הענין שהיו
 צריכין הלויים טהרה וכפרה יותר משאר
 ישראל, משום שאחז"ל [ב"ק ג.] וסביביו
 נשערה מאוד הקב"ה מדקדק עם הצדיקים
 כחוט השערה, ואמרו עוד [ברכות סד.]
 שהצדיקים אין להם מנוחה שנאמר [תהלים
 פד, ה.] ילכו מחיל אל חיל, יראה אל אלהים
 בציון, כבר כתבנו בכמה מקומות
 כשהצדיק מתעלה מעולם אל עולם ימצא
 בו כמה דקדוקים שלא היו נחשבים לעון
 בזה העולם, וכשעולה למעלה בעולם
 העליון מדקדקים ודנין עליהם, והיינו
 דכתיב יראה אל אלהים שהוא מדת הדין,

יאירו שבעת הנרות וגו' [ת. ב.]
 בילקוט [בהעלותך תשי"ט] שומע אני שיהיו
 דולקים לעולם ת"ל מערב עד בוקר אי

ספר פנים יפוח התורה
 כשאון נר פנים לוי א"ה תורה פ"ב
 ספני קוצה חישור

ופרשנו בזה מ"ש דהע"ה [תהלים כג, ב] על מי מנוחות ינהלני, דהיינו שינהל ויעלה אותו ממנוחה למנוחה עליונה, ואמר ע"ז נפשי ישובכ דהוא לשון שובכו בנים שובכים ארפא משובותיכם [ירמיה ג, כב] דהיינו כשיעלה למנוחה עליונה ימצאו בו דברים שובכים שיעמוד בדין עליהם, ושאל ע"ז ינחני במעגלי צדק שידון אותו לכף זכות, ומטעם זה המנהג להתענות ביום שמת בו אביו או אמו מפני שהנשמה מתעלת בכל שנה מעולם לעולם, וכל עליה ימצא עליו דין ודקדוקי המצות ומעלין אותו ע"י התענית והתפלות, לכך אמר השי"ת למשה קח את הלויים מתוך בני ישראל מפני שמשה היה עליונותו יותר מכל ישראל, ועליו נאמר [תהלים כד, ג] מי יעלה בהר ה' וגו', ואמר לו השי"ת קח את הלויים מתוך בני ישראל אותם, ומתוך כך צריכין טהרה וכפרה על דקדוקי מצוה יותר כנ"ל.

ולפי פשוטו יש לפרש לפי שהלויים היו נפוצים בכל ישראל לקיים מאמר יעקב אבינו שאמר אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל [בראשית מט, ז] וכן משמעות הכתוב בפסוק ויאספו אליו כל בני לוי [שמות לב, כו] משמע שהיו מפוזרים בישראל לכך אמר קח את הלויים מתוך בני ישראל שיתאספו יחד, ומ"ש הזה עליהם מי חטאת מפני שנטמאו במעשה העגל שאמר מרע"ה הרגו איש את אחיו ונטמאו בחלל חרב, כדכתיב [שם, כח] ויפול מן העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש, וכבר כתבנו שם מ"ש משה ולתת עליכם היום ברכה, שהוא לכפר על מה שלא ברכתם יעקב באמרו כי באפם הרגו איש וגו', לכן אמר אחלקם ביעקב וגו' שהגלות היא כפרה על שגגת הריגת נפש כמו שמצינו בערי מקלט,

ומזה הטעם אחז"ל [מכות י.] שכל ערי הלויים היו קולטין, ואפשר שישראל לא היו צריכין טהרה מפני שעד לוחות שניות היה להם דין ב"נ כמ"ש [ש"ד מג, א] ששבירת הלוחות היה לדון אותם כדין פנויה, וכ"ש כשהיו במצרים היו להם דין ב"נ שאין מקבלין טומאה [נזיר סא:] אבל שבט לוי היו בקדושתן תמיד, כמ"ש הרמב"ם ז"ל [ה' ע"ז פ"א, ה"ג] שהיו מקיימים ברית ותורה מימות יעקב אביהם היה להם דין ישראל מקבל טומאה וצריכין מי חטאת לטהר מטומאת מת:

ופר שני בן בקר תקח לחטאת [ח.]. אחז"ל בזבחים דף פ"ט [ע"ב] אי פר שני יכול תהא עולה קודמת לחטאת לכל הדברים ת"ל ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה, הא כיצד דם חטאת קודם לדם עולה מפני שמרצה, אברי עולה קודמין לאברי חטאת מפני שהן כליל לאישים, יש לדקדק דלמה הקדים הכתוב סדר הקרבה קודם סדר זריקת הדם, ותו דלא הול"ל אלא ופר בן בקר תקח לחטאת וממילא הוי ידעינן מדהקדים עולה קודם לחטאת, ונראה דכבר אחז"ל [ילק"ש נשא, תשי"ד] גבי נשיאים פר אחד מיוחד שבעדרו וכתבנו לעיל דהא מילתא דפשיטא הוא דכתיב [דברים יב, יא] וכל מבחר נדריכם, אלא דקמ"ל קרא דפר החטאת היה מובחר מפרים זבחי שלמים לפי שקדושתן יותר שאין נאכלין אלא לכהנים, ונראה דהכא אשמעינן קרא דפר העולה יהיה מובחר מפר החטאת, דאף דשניהם קדשי קדשים מ"מ כיון דהאברי עולה היו כליל לגבוה והחטאת היה נאכל לכהנים הדין נותן שיהיה מובחר וטוב לגבוה יותר מאכילת כהנים, והיינו דכתיב

שני תקח
החטאת
והחטאת
שאה עדר, והוא
שאברי עולו
פני שהם כליל,
הפרש בין שמינה
רשיי שהחטאת ה
העגל, אף דטהרת
פניסן כדאיתא בו
לחטאת ביום שמ
ל שהשעיר לא
להביא פר, והיינו
שני לכפר, ונראו
עולה היינו מפני
שייך בו לשון תי
חובה, אבל הנדב
לכך כתיב ולקחו
והקרבת
נראה דהזאת מי
ביום שני שבו
הקרבות היה ב
משמע לפמ"ש ו
היה דומיא דמ:
תגלחת ביום ה'
ביום השמיני, וד
הלויים, אף דכתיב
וטהרת אותם, א
והיינו דכתיב ו
היינו כמ"ש [ברכ
טהר יומי שהוא
והקרבת דהיינו נ
כי נתונים
וגו' [ח. טז]. כבר
דלכאורה נראה
שהוקדשו הלויים

סוד הבחירה של עיני צפר, הוא יפה תואר ומראה לו למשך אחר הענוגים לפי שאינו דבוק בחורה הנקראת חמך ל"ט, לכן יתו"ס ר"ת י"פכ "תואר י"ופכ "מראה כוודע" מפני שהוא יתוס מאמו סוד החורה שפירש ממנה, אלא לריך להיות דבוק בחורה סוד יעקב והבן:

*

צריך האדם לאמלכא לקצ"ה בכל אבר ואבר דיליה, שישרה הקצ"ה בכל הקצ"ה ממנו ח"ו, כי אין הקצ"ה שורה במקום פגום*, כי הקצ"ה קדוש ואינו שורה אלא במקום קדוש. וזהו קדושים תהיו בהיות כי קדוש אני ה', ראה לומר אני ה' השוכן בתוכך, שלכך נקרא אני בהתגלות היא, ואין שורה אלא במקום קדוש. ועוד הזכיר את האדם ההולך בדרכי ה', ידע שערך קדושתו אין סוף ית"ש, וכל מה שישג מדריגה יתירה ישכיל ויבין כי עד עתה לא השיג מאומה, וכן כשישיג עוד יותר, יראה שהשגה זו שנתחלה אינו כלום וכן לעולם.

להוא על דרך לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה זה לשמה, ומבואר כבר במקום אחר

שכחונה שלעולם יהיה אדם עוסק שלא לשמה, כי לשמה עיקרי אין ערך להשגתו, ותמיד בכל יום ויום יותר לשמה, ויהיה מה שעבר עליו מהעסק לשמה, נחשז לעול"ם שלא לשמה נגד מה שהשיג עתה, וכן לעולם, זה מתוך שלא לשמה זה לעולם לשמה, ותמיד הוא שלא לשמה, כי מה שהיה סבור שהוא לשמה, אחר כך ישיג שזהו עדיין שלא לשמה, ויש לשמה יותר וכן לעולם.

וזהו קדושים תהיו מלשון תובה, שקדושתכם שאתם מתקדשים לפני הוא עד אין קץ, עד שתמיד תהיו תוכים על הראשונות ולא יהא נחשז כלום נגד הוספות קדושה כאמור לעיל, וזהו כי קדוש אני קדושתו למעלה תמיד מקדושתכם, ותמיד כשתזכו לקדושה יתירה תהיו תוכים על מה שעבר תחלה מעסק קדושה עליכם, ולא יהיה נחשז צעיניכם כאמור.

וגם מבואר בזה שאנו אומרים ג' קדושות, הוא הקצ"ה נקרא קדוש, והחורה נקרא קדוש ע"י שקדושת הקצ"ה נמשך בחורתו שהיא שמוחיו כולה, וע"י החורה ברא ישראל ונמשך הקדושה בכם, כי בשביל החורה וישראל ברא העולם, הרי המשך הקצ"ה קדושתו בחורה וישראל, ונמלא, הקצ"ה נקרא קדוש, וישראל קדושים כי

טו, כדן וה"י אם מעיני העדה וגו'. לט. משלי א, ח. מ. ע"י עשרה מאמרות דף טו (מובא בילקוט הראובני ערך יתומים) שפטו יתום זה יוסף כי אצל יוסף כתיב י"פה תואר ויפת מידה ר"ת יתו"ס.

א. ע"י תקו"ז ת"י כא דף נב ע"ב, בההוא אבר דשריא עבירה ואסתלק מצוה מני' ההוא אבר איהו פגים ואיהו מום דנשמטא, בגינ' לא שריא קב"ה על נשמטא. וע"י עוד ת"י ע דף קל ע"ב, אם ההוא אתר דההוא אבר פגים בחובא דעבד בר נש, קב"ה לא שריא בההוא אבר, דעל"י אתמר כל איש אשר מום בו לא יקרב. ב. ויקרא יט, ב. ג. פסחים נ ע"ב. ד. להלן מס' פסחים ד"ה אמר. ה. ע"י ויק"ר כד, ט. יכול כמוני תלמוד לומר כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם. ו. וזהו ח"ג צח ע"ב. ז. מבואר לעיל ריש פ' בראשית. ח. מובא ברש"י בראשית א, א. בשם רז"ל, ע"י מדרש לקח"ט בראשית א.

צפם תלוי בג' קדושות הן שהיא החורה הניתנת לה וכם נקראים קדוש. וזהו אומרים, שנמשך מהקצ"ה קדושת החורה, וממנה לי מלא כל הארץ כבודו. וזה שנכלל הרצב קדושת צחי קדוש אני ה', ראה לומר ש וממנו נמשך הקדושה אלי וזהו יכול כמוני ת"ל וכו' כו"ט, וממני נמשך אלי כשתהיו קשורים בחורה הקדושות כאמ

*

איתא במדרש א' את מי יז מה שאנו שכתובי הנכריות ולא ראה, לפיכך נו והענין הוא דכתיב מי ית וידוע דברי רז"ל כל אהב ואי מסלק קצ"ה מיניה לא אהב דיהאב ליה בין צט, כל זה בזוהר"ה באורך, ו שאינו תלוי בדבר ואינו נו נקרא אהבת אחים וריעים ואחים מלשון דביקות כנוז

ט. ע"י לעיל אות ד.

א. שמו"ר א, כה. וכן הוא בסוט שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך ג. ה. הקדמה דף יא ע"ב. ו. ע"י ז כדכתיב למען אחי ורעי וגו'. וע"י יכלין לאתפרשא לעלמין ולעלמי ת. ט. משלי א, ח. י. משלי

באון רבי הנחם נחום צ"ט
מ"ה נק"ק טאראקין

יוצא מאור ז"ל מכון מאור הטרב
שיכון סקווירא
ע"ג גענע

שכיח במדריגה הקטנות היכי מוליד דינים, כי התולדות הנזכרי' צפוסק זה"כ מורין על דינים, עד שצא למדריגת הגדלות ואז הכולדה רק בטוב הגמור, והבין:

*

7 אומר רב יחודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפי' שלא לשמה שמחוק שלא לשמה צא לשמה"כ. הענין הוא כי התורה היא אין סוף כנודע"ה, ונמצא צחי' לשמה הוא גם כן אין סוף, כי כל עוד שמוסיף והולך ממדריגה למדריגה נתרצבו מוחין שלו, ויודע לדבק את עצמו בשכל היותר גדול, כי האדם נקרא הולך עבור זה"כ, וכל עוד שהולך במדריגה היותר גדולה משיג יותר אמינות אור פנימיות התורה הנקרא לשמה, ונקרא הצחי' שתחתי' שלמד מקודם שהגיע לשכל זה, נקרא צחי' שלא לשמה נגד צחי' שלמעלה שהגיע אללה, וכן לעולם, כי זה דבר שאין לו סוף והבין. וזהו לעולם כו' שלא לשמה, כי לכאורה איך אמר לעולם כא אמר אח"כ צא לשמה א"כ אינו לעולם, אך הענין הוא כאמור, שכוונת הש"ס לרמז שלא יעמוד במדריגה א', רק שילך

ממדריגה למדריגה צאופן שידמה לו צחי' הקודמת לשלא לשמה לפי ערך צחי' עתה: ומורי ורבי זל"ה נצ"מ אמר על זה, כי נודע מ"ש במשנה"י להפרע מן הרשעים שמאצדין את העולם שנצרה בעשרה מאמרות וליתן שכר טוב ללדיקים שמקיימים כו', כי באורייתא צרא קצ"ה עלמא"ה, ובאורייתא מתנהגא עלמא"ה, וכח הפועל צנפעל"ה, והרשעים שאינם מתנהגים בזה העולם על פי התורה, נמצא מסלקים כזיכור הכח מן העולם כח המקיים אותו, ע"י שמפרידין את העולם מן התורה, ומה שהעולם הוא קיים הוא על ידי הלדיקים שצכל דור ודור, שמגזיחים את העולם ע"י עסקן ולימודן בהתורה, והנהגת' על פי התורה, נמצא מקרצין את העולם ומלואו אל התורה ומציאות הכח אל העולם כצחלה, אך מפני שהרשעים הפילו את כל ענייני העולם מאוד צשפל במדריגה, והלדיק רוצה להגזיח לריך להשפיל את עצמו למקום ההוא, כמאמרנו"ל על פסוק"ב שבע יפול לדיק, וכבר נודע זה מדרך השכל"ה, וזהו ענין צחי' שלא לשמה שהכוונה זו היא לשמה,

כג. ויקטן ילד את אלמורד ואת שלף ואת חצרמות וגו'. כד. פסחים דף נ ע"ב. כה. פסיקתא דר"כ יב. כ. התורה אין לה סוף שנאמר [איוב יא, ט] ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. ועי' עירובין דף כא ע"א, לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאוד [תהלים קיט, צו], ופירש"י שם, דסוף כל דבר יש קץ למצוא סופו אבל מצותך רחבה מאוד ואין קץ לתכלה שלה. ועי' זוהר ח"ב דף קיד ע"ב. דבאר דא [סודות התורה] לית ליה סוף. כו. עי' לעיל אות יב. כז. אבות פ"ה מ"א. כח. זוהר ח"א דף ה ע"א - ב"ר א, א. כט. עי' להלן מס' יומא דף תקעד ד"ה אך, וז"ל, ובאורייתא מתנהג עלמא כמ"ש [משלי ת, ל] ואהיה אצלו אמון אל תקרי אמון אלא אמון ומדכתי' ואהיה ולא כתיב הייתי אצלו אמון אנו למדים שגם היום בהוה היא אומנתו של הקב"ה שהנהגת כל העולמות הוא ע"י התורה, יעו"ש. ל. בס' בן פורת יוסף דף קיב ע"ב, מביאו בשם הראב"ד בס' יצירה. לא. עי' לעיל פ' וירא דף נז ד"ה והענין, ופ' שמות דף קנד ד"ה וכמו שאמר הבעש"ט, ופ' יתרו דף קעג ד"ה והטעם. לב. משלי כד, טז. לג. עי' לעיל סוף פ' תרומה ד"ה והנה קודם, וז"ל, כמשל מי שזורק דבר למעלה צריך להשפיל הדבר מתחלה עד שיגביה אח"כ יותר למעלה.

הבין. וזהו לעולם, רצה לומר וזכה לו קיום כאמור, יי לשמה: והנה ארז"ל על פסוק"י כי חפצו וצורתו וג' צה נק' תורת ה' ומשמעל הענין נודע כי יש אור כ הנקרא פנימיות התורה (שמה"ל), כי הן והן גופי בש"ס"ה, כי הנגלה ל התורה, ויש נשמה צחוק עליה נאמר"ל תורת ה' תו האור הגנוז נאמר"ל אס פג משכיחו לבהמ"ד אס אבן ואס צרזל הוא וכו', והרי שמה צני אדם לומדין מעשים רעים אחר לימודן, הוא על האור הגנוז

אך לא כל אדם זוכה שהתורה נקרא אלו שהוא בעצמו כך הוא רול כך גם כן התורה, אכ צחומריותו בהתערבות טוב רואה גם כן בהתורה ה

ועי' גם להלן דף תקמד ד"ה נמ בארץ צריך לירד למטה להגביה חדש רות דף מג ע"א, וז"ל אלא דיוכה לרזי אורייתא זכי ליה דכו התורה והיא האור הגנוז. ועי' כ שמביאים ענין זה בשם הבעש"ט אורייתא דאקרון גופי תורה וכו' דכלא אורייתא ממש וכו' יעו"ש כהנא, בענין הרזין דאורייתא הו לט. תהלים יט, ח. מ. קידושין אבות דף תקצה ד"ה ומגלין. נ

ספר ישמח לב

באון רבי מנחם נחום צבי

ע"ע בק"ק טשארכאקין

יצא לאור א"י תכון מאנע ה'ת"ר

טיכון סקווינא

הש"ס

תרגום יונתן

רא חֲפִימָא יְחִידִי
בִּי וְגֵרָא סְכֵלָא
זַיט אַמִּיה: כַּא שְׁמִי יִתָּא
וְתָא הִיא לְחִסִּיר לְפָא

תרגום יונתן

וְגֵרָא דְמִתְבִּין תְּרִיצוּת
מִהַלְדִּי: כַּבְּפִימָלָא
דְּמַחְשְׁבָתָא הִיךְ דְּלִית
חָזָא וְכִסּוּגָעָא דְאֵלִין
דְּמִתְמַלְכִין עֲצָתָא תְּקוּם:

משלי טו

קמו

יִישָׁר־לֶכֶת: כַּבְּהֶפֶר מַחְשְׁבוֹת בְּאֵין סוֹד
וּבְרֵב יוֹעֲצִים תְּקוּם: כַּגְּשֻׁמְחָה לְאִישׁ
בְּמַעֲנֵה־פִיו וּדְבַר בְּעֵתוֹ מִה־טוֹב: ¹ כַּד אֲרַח →

כַּחֲדוּתָא לְגֵרָא בְּמִלְתָּא דְּפִימִיה וּמִלְתָּא בְּעֵדָנָא סָגוּ טָבָא: כַּד אֲרַחָא דְחִי מַעֲלִיא
רש"י

(כג) הֶפֶר מַחְשְׁבוֹת בְּאֵין סוֹד. נֹלָא עֵלְמָה לֹא
מְקוּם מַחְשֵׁנָה: (כג) שְׁמַחָה לְאִישׁ בְּמַעֲנֵה פִיו.
כַּמְשַׁמְעוּ, עַל יְדֵי מַעֲנֵה רַךְ וְדִינּוֹר נַחַם, הַנְּזִיזוֹת
אוֹהֲבִים אוֹתוֹ. וְרַזּוּתֵינוּ דְרַזּוּהוּ (עִיּוּפִין נִד.) עַל צַעֲלִי
גִירְמָא אִס מוֹלָאִים צְפִיִּסָּה מַעֲנֵה, אִז תְּתַקִּיִּים צַס

מצודת ציון

(כב) סוד. ענין עצה שדרכו להיות בסוד לכל יודע, או
שהעצה הוא למעשה כיסוד לבנין: (כג) במענה. ענין אמירה,
כמו ומה מענה לשון (לקמן טו ב):

מצודת דוד

(כב) הֶפֶר. מַחְשְׁבוֹת הָאָדָם יוֹפֵר וַיְבוֹטֵל כְּשֵׁלָא יַעֲץ
עֲצוּמוֹ עִם יוֹעֲצִים לְהַמְתִּיק סוֹד, אֲבָל עַל יְדֵי הַרְבָּה
יוֹעֲצִים תְּקוּם הַמְּחַשְׁבָּה: (כג) שְׁמַחָה. כֹּל אִישׁ יִשְׁמַח
בְּאִמְרֵי פִיו כִּי יוֹמַתֵק לוֹ עֲצַת נַפְשׁוֹ, אֲבָל דְּבַר בְּעֵתוֹ
מֵה מְאוּד הוּא טוֹב. וְרוֹצֵה לּוֹמֵר, אִף אִם לֹא יִהְיֶה עֲצַת נַפְשׁוֹ בְּהַשְׁכֵּל, וְאִף אִם הַצְּלִיחַ בְּהַעֲצָה הַיְהִיָּה דְּבַר
כִּיּוֹצֵא בּוֹ, מִכֹּל מְקוֹם אֵין כֹּל הַעֲתִים שׁוֹת, וְאוֹלֵי הַיּוֹעֲצִים יִגְלוּ אֲזַנּוֹ לְאִמֵּר לֹא עַת עַתָּה לַעֲשׂוֹת כֹּזָאת:
74 (כד) אֲרַח. שְׂמֹרֵה אֲרַח הַחַיִּים לְנַפְשׁ הַמְּשַׁכֵּל לִלְכַת לְמַעְלָה, אִז תִּשׁוּב אֶל אֱלֹהִים, לְמַעַן תִּסְרֵר הַנֶּפֶשׁ מִלְּרַחַת

אבן עזרא

(כא) יִישָׁר. יִבְקֵשׁ דֶּרֶךְ יִישָׁר לִלְכַת בַּה: (כב) הֶפֶר,
שְׂמַחָה. שְׁנַיִם דְּבָקִים, סוֹד עֲנִין עֲצָה, פִּירוּשׁ שְׂאֲחָרִים
יִפְרוּ מַחְשְׁבוֹת הַחֹשְׁבִים בְּעֵבֹר כִּי אֵין עֲצָה,

רבנו יונה

כַּבְּהֶפֶר מַחְשְׁבוֹת בְּאֵין סוֹד וּבְרֵב יוֹעֲצִים תְּקוּם.
הַפְּרַת מַחְשְׁבוֹת יֵאָרֵעַ וַיִּקְרָה בְּאֵין סוֹד, כִּי כַּאֲשֶׁר
יִגְלֶה הָאָדָם סוֹדוֹ יִגִּיד הַשּׁוֹמֵעַ לְאֲחִיו וּלְמַרְעֵהוּ וּבֵין
אִישׁ נְבוֹן יוֹדֵעַ לְרַבִּים, וַיְפּוֹל דְּבַר שִׁיתְחַכֵּם אֶחָד הָעַם
לְבַטֵּל הָעֲנִין הַהוּא שְׁלֵא יִגִּיעַ לְמַעֲשֵׂהוּ. וּבְרֵב יוֹעֲצִים
תְּקוּם הַמְּחַשְׁבָּה, הוֹדִיעַ הַסֵּבֶה לְהַפְּרַת הַמְּחַשְׁבָּה וְהַסֵּבֶה
לְהַקְמַתָּה, כִּי בְּהַסְתֵּר הַסוֹד וְאֵין יוֹעֲצִים אִף עַל פִּי
שְׁלֵא גִרַם אֶת הַפְּרַתָּה עַד שְׁלֵא הִגִּיעַ לְסַבְּתָה הַקְּמַתָּה.

מדרשי חז"ל

(כג) שְׂמַחָה לְאִישׁ בְּמַעֲנֵה פִיו. אִימְתִי שְׂמַחָה לְאִישׁ, בְּזִמְנָן
שְׂמַעְנָה כְּפִיו. וְדַבֵּר בְּעֵתוֹ מֵה טוֹב, רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן
אֶלְעָזָר בְּשֵׁר יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: כֹּל הַקּוֹרָא פְּסוּק בְּזִמְנֵנוּ
מִבְּיַא טוֹבָה לְעוֹלָם, שְׂנַאמֵר: וְדַבֵּר בְּעֵתוֹ מֵה טוֹב. (סְנַהֲדִרִין
קא.)
שְׂמַחָה לְאִישׁ. זֶה הַקְּבִ"ה, שְׂנַאמֵר: ה' אִישׁ מִלְּחַמָּה.
בְּמַעֲנֵה פִיו, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹזֶר. וְדַבֵּר בְּעֵתוֹ מֵה טוֹב,
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹזֶר כִּי טוֹב. (יִלְקוּ"ש).
(כד) אֲרַח חַיִּים לְמַעֲלָה לְמַשְׁכִּיל. עַל שְׂבִטוֹ שֶׁל לוֹי,
הַכְּתוּב מְדַבֵּר. אִמֵּר הַקְּבִ"ה, דִּי לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד הַשְּׂרָרָה
שְׂנַתִּי לוֹ, אִם רוֹצֵה הוּא בְּחַיִּים, וְמָה שְׂכָרוֹ, דִּי לוֹ שְׂאֵתָה

נכאן, כך אין אלס יכול
נון: (כ) בן חכם ישמח
אמו. גורס לאמו שמחיס
זממה היא לחסר לב:

ציון

הסר משוכתו (ישעיה ה ה):
כחך (מכה ז ד): סלוליה.
רבה להסיר אבני המכשול,
רומך (לפיל ד ט):

כאשר ילך בדרך הישר:

הציונים הרמים כדי שלא
סוללה כאילו יש לה
לכת דרך ישר:

מי שאין לו לב, השמחה
זה תהעורר מן הלב קרא
לב: ואיש תבונה יישר
למדת חסר לב כאיש
זמחים במצות, עד הגיעם
קים, שנאמר בהם שמחו
א, שמחה לצדיק עשות
אמר ואיש תבונה יישר
ותיו, כי יצר לב האדם
ישום פני תאותיו וחפציו
הלך והנהגה והיא תקון
מן אולת וחטא, והסולם
ה' יתברך, ואל אהבתו
וזחק איש תבונה מדתו
לב, כי החסר לב שלא
לת והחטאים, והוא ישור
ז עשה האולת, ועם כל
יצרו לחטא, אבל ישמח
כי כשיזכור בספר הזה
ז אהבה והאחת שנואה,
זת לחברתה, וכן שני
חת ענין ההפך לחברו:

א לתרבות רעה. (שם).

חיים למעלה למשכיל למען סור

משאול מטה: כהבית גאים יסח | יהוה

ויצב גבול אלמנה: כותועבת יהוה

מחשבות רע וטהרים אמרינעם: כועבר

ביתו בוצע בצע ושונא מתנת יחיה:

רש"י

(כו) עובר ביתו. שהוא נוצע נע: ושונא מתנות יחיה. מאחר שהוא שונא מתנות כל שכן שונא את

מצודת דוד

אז אל שאול מטה והוא הגיהנם, אבל תשוב אל מקורה אשר חוצבה ממנו: (כה) ויצב. במקומו יעמיד גבול אלמנה, עם כי תשש כוחה וחלפה עזרתה: (כו) מחשבות רע. המדבר רכות ומחשבותיו לרעה: וטהורים. ראויים אמרי נועם להיות טהורים מבלי תערובות מחשבה רעה: (כז) עובר וגו'. הבוצע בצע להרבות לו ישחית ביתו, כי בא זה ואיבד את זה. אבל השונא אף מתנות כי ישען בה', אז המקום יתן לו עוד חיים מה שאין ביד אדם לתת:

מצודת ציון

(כה) יסח. ענין עקירה, כמו ונסחתם מעל האדמה (דברים טו ט: כז) בוצע בצע. הגזל הון. כמו ובוצע ברוך (מלבי"ם י ג), וכמו מה בצע (נחלת לא טו):

אבן עזרא

למעלה למשכיל, כלומר המשכיל יתעסק לעשות רצון יוצרו, אולי ילך בארח החיים שהיא למעלה, והם חיי הנפש המתאוה לשוב אל האלהים, למען שתסור מן השאול שהוא למטה: (כה) בית גאים. שיש להם גאווה: יסח ה'. ביתם ויהרסנו: אלמנה.

עניינו אלהים שהוא דיין אלמנות, מן אלמנה יצב גבולה: (כו) רע. כלומר איש רע: וטהורים. נחשבים ככסף טהור שאין בו סיגים: אמרי נועם. שינעמו לשם: (כז) עובר, לב, רחוק. ג' דברים, הבוצע שהוא הגזל מסבב שיעכור ביתו מתנות השוחד:

רבנו יונה

וגו'. מי שהוא דר בעיר אחת לא יסכים לעזוב דירת העיר ההיא ולעשותה טפלה, רק עד שיבחר בדירת עיר אחרת, אז לא יתישב בדירת העיר אשר הוא גר שם, להכין כלי בית לבנות בתים ולקנות שדות וכרמים, וביאור הענין הזה בשערים: כה בית גאים יסח ה' ויצב גבול אלמנה. הם הקובעים בלבם דירתם בעולם הזה, וכל עיקר מחשבתם על ישובו, ולא יחשבו על תמורתו, כענין שנאמר קרבם בתימו לעולם (תהלים מט יב). ועל כן יגאה לבם בהצלחתם והתישכם בבתי שלותם, אחרי שלא יועילו ולא יעלו על לבם תמיד ענין התמורה והחלוף. על כן יסח ה' יתברך את ביתם החזק. והתבונן מה מאוד דבר על אופניו המקרא הזה המדבר בנסיחת בתי המחישבים בלבם העולם הזה עם המקרא העליון. ודע כי אי אפשר לגאווה הגמורה עד סור לב האדם מהעולם

העליון: ויצב גבול אלמנה. גבול אומה אלמנה שחרבה ושחה לעפר, הפך בית גאים שארצם מיושבת. אלמנה כענין לא אשב אלמנה (ישעיהו לו ח), וחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד (שם נד ז), ובלשונם ז"ל (ערוכין קא). דלת אלמנה: כן תועבת ה' מחשבות רע וטהורים וגו'. ולטהורים, והם טהורי הלב כענין ובר לבב. להם לבדם אמרי נועם, כי אין דברי התוכחת מתקבלין לבד מאשר לבו כפיהו שנאמר התקוששו וקושו (צפניה ב א), ונאמר שובו והשיבו (יחזקאל יד ז). וטהורים בחסרון למ"ד, וכן איש תוכחת מקשה עורף (לקמן כט א): כן עובר ביתו בוצע בצע. הוא שהגיע אל תכלית החמדה: ושונא מתנות. הוא שהגיע אל הקצה האחרון בחיוב הרחקת החמדה בחפץ שיהיו מזונותיו בידי שמים וכיגיע כפיו. והנה זאת המדה גדר להרחקת החמדה,

מדרשי חז"ל

(כה) בית גאים יסח ה' וגו'. תנו רבנן: הרואה בתי ישראל בישובן, אומר: כרוך מצויכ גבול אלמנה. בתי עובדי כוכבים בישובן, אומר: בית גאים יסח ה'. בתורבנן אומר: אל נקמות ה' אל נקמות הופיע. (ברכות נח:).

(כו) שונא מתנות יחיה. כי הא דרבי אלעזר כי הו משדרי ליה מתנות מבי נשיאה, לא הוה שקיל. כי הו מזמני ליה לא הו אזיל. אמר להו: לא ניתא לכי דאחיה, דכתיב: שונא מתנות יחיה. (מגילה כח:).

פתייה מכבש ממן
השקר ודסני מוהביתא
רמין יחי: כה לבא
רעדיקא רנן פהימונתא
ופומהון דרשעי מביע
בשפתא: כרחיק הוא אל

הגזל: (כח) לב צדיק יהגה
מה יענה קודם שישיע דבר:
נמורה: ישמח לב. שזולין

מצודת צי
(כח) יהגה. יחשוב. כמו הגיון לבי
מלשון עניה ותע

חושש: (כט) רחוק וגו'. מלשמו

(כח) לב צדיק. יחשוב לענות
כנחל נובע, פירוש ידבר הרעור
כן רחוק השם מהם וישמעו

ותציל ממוקשי החנופה: כח
הגיון לבו כל היום להכנע, כי
להתמדת הצעות במחשבות להג
את השפלות, ולהשיג את תאו
האדם רע דבק בו, ומכשלת הו:
חלד, ונוקשו ונלכדו, והשרידים
הנגשים אל ה', וביאור הענין
רשעים יביע וגו'. לא דיים וי
לכבם לא יכניעו ולא ייגעו י
פיהם יביע תמיד רעות, לתת חו
יש מרבים פעלים למען יכבד.

משרבו מקבלי מתנות, נחם
השנים, דכתיב: ושונא מתנוה
אמר רב חסדא: איהו שונא מתנו
לעצמו. דרש מר זוטרא משמיה דר
שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמ
עליו הכתוב אומר: יגיע כפיך כי
אשריך בעולם הזה וטוב לך בעו
(כט) רחוק ה' מרשעים וגו'. אי
ותפלת צדיקים ישמע, אלו נבי
עובדי אלילים לנביאי ישראל, שאי
עובדי אלילים אלא בחצי דיבור, מ
בלעם. ואין ויקר אלא לשון טומ:

ט מה-טוב: ארץ חיים למעלה למשכיל למען סור משאול
 כה מטה: בית גאים יסח ויהיה ויצב גבול אלמנה: תועבת יהוה
 טו מן-שבות רע וטהלים אמרי-נעם: עבר ביתו בוצע בצע

במענה פיו, כשימצא מענה בפיו בעת שישאלו אותו. ודבר בעתו, שהוא בזמנו, מה טוב מזה, שאז לבו שמח בכל עמלו.⁶¹

74 כד) ארץ חיים למעלה למשכיל. האדם נקרא הולך,⁶² שצריך לילך תמיד מדרגה לדרגה ואם לא יעלה למעלה ירד מטה מטה, חס ושלום, כי אי אפשר שיעמוד בדרגה אחת. וזהו, "אורח חיים למעלה למשכיל". למען סור משאול מטה. כדי שלא יטה לרדת למטה שאולה, ומחמת ה, "אורח חיים" יסור, "משאול".

כה) בית גאים יסח ה'. כמו שאמרו בברכות בפרק הרואה⁶³: רואה ביתו של נבוכדנצר אומר ברוך שהחריב כו' והרואה בתי ישראל בישובם אומר ברוך מצייב גבול אלמנה. ופירש רש"י: בעת שנתשבה ירושלים בבית שני אז גם נתיישבו כל גבולי ארץ ישראל. וזהו, "בית גאים" בית נבוכדנצר שנתגאה במה שאמר⁶⁴: "אעלה על במתי עב' וגו', "יסח ה' " ויצב גבול אלמנה. ועוד: "בית גאים" הוא אדום. "יסח ה' " כמו שנאמר⁶⁵: המה יבנו ואני אהרוס. ויצב גבול אלמנה" שעתיד לעשות חוצות ירושלים עד דמשק⁶⁶ ולהרבות גבול ארץ ישראל. ועוד: "בית גאים". כי "גאים" הוא מנין 'המן' הכתובים במגילה. "בית גאים" הם עשרת בני המן כמנין האותיות שבעשרת בני המן וזה שנאמר⁶⁷: ותשם אסתר את מרדכי על בית המן.

כו) תועבת ה' מחשבות רע. כלומר, כל מחשבות הרשע, אף על הרעים, "תועבת ה' " הם. וטהרים אצלו אמרי נעם. אף שדומים לחנופה, ואינם בתכלית הטוב, הם, "טהורים".

כז) עבר ביתו בוצע בצע. פירוש ה, "בוצע בצע", שאוסף תמיד ממון שאינו שלו, סופו שגם, "ביתו" ינטל ממנו. אבל מי שנוטל מתנות, אף שאינו, "עוכר ביתו", [אך] מחמת שהוא מצפה ועיניו מיחלות לעת תוקרב לפניו מנחת נדבה, וכאשר תוחלתו תמשך ופעמים שלא תובא מנחתו, אפילו פעם אחת,

61. ע"פ קהלת ב. י. ובדפוס הנוסח: 63. ברכות נו: 64. ישעיה יד, יד.
 65. מלאכי א, ד.
 66. עתידה ירושלים להיות מגעת עד דמשק, ספרי דברים א, א.
 67. עיין ה. יב. וגר"א לברכות סד. אסתר ה, ב.

ג
 ד
 ה
 ו
 ז
 ח
 ט
 י
 יא
 יב
 יג
 יד
 טו
 טז
 יז
 יח
 יט
 כ
 כא
 כב
 כג
 כד
 כה
 כו
 כז
 כח
 כט
 ל

תַּעֲבֹד קְדָמִי לֹא תִבְנֶי יְתְרוֹן פְּסִיחַן לֹא תִרִים חֲרָבָךְ עֲלֶיהָ וְתַחֲלֶלְנָהּ: כג וְלֹא תִסַּק בְּדַרְגִין תִּבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית כִּי חֲרָבְךָ הַנִּפְתָּ עֲלֶיהָ וְתַחֲלֶלְהָ: יבג וְלֹא תַעֲלֶה בְּמַעֲלַת עַל־

רש"י

הס משמשים: גזית. לשון גזחיס, שפוסלן ומכתתין * צנחל (סס): (כי חרבך הנפת עליה. הרי כי זה משמש בלשון פן, שהוא דילמא, פן תניף חרבך עליה) ותחללה. הא למדת שאם הנפת עליה צנחל חללת, שהמזבח נצרה להאריך ימיו של אדם^ס והצנחל נצרה לקצר ימיו של אדם אין זה צדין שיוקף המקור על המאריך (מכילי - תנ"ח - מדינת ג' ד), ועוד שהמזבח מעיל שלום בין ישראל לאזניהם שבשמים לפיכך לא יבא עליו כורת ומחבל, והלא * דברים קל וחומר^ס, ומה אבנים שאין רואות ולא שומעות ולא מדברות על ידי שמעילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם צנחל, המעיל שלום בין איש לאשתו בין משפחה למשפחה בין אדם להברו על אחת כמה וכמה שלא תצוהו פורענות (מכילי - תנ"ח): (כג) ולא תעלה במעלת. כשאתה צונה^ס כבש למזבח לא תעשהו מעלות מעלות, אשקלוניש בלע"ז, אלא

לקט בהיר

נט) אלא שגזיזה שייך בדבר שגוזזין אותו במספריים כגון זמר, וכאן מושאל הוא אלל האבנים, שכמו שגוזזין העודף שאינו נרץ כדי לתקן הנשאר כמו כן כותמין האבנים צנחל לעשותן כמדתן וחלקים, אבל באבנים של מזבח לא תעשה כן אלא אבנים שלימות כמו שנחנב מן ההר, וגם כשחנב אינו חנב צנחל, ואמר "עליה" לשון יחד, שקאי על המזבח שעליה היא ההקפדה לא על האבנים (בא"י): (ס) כי החטא מקר ימים והמכפר את החטא הרי הוא מאריך ימים (ג"א): (סא) פי' וזה כוונת הכתוב כמה שאמר טעמו של מזה זו, וכן לקמן במעלות אשר אין דרכה צנח, כדי ללמד לאדם דעת בהתנהגותו (במ"ח): (סב) פי' אין זה צווי לכהן, אלא הבונה יבנה באופן שהעולה לא יעלה במעלות (רא"ם), וזה ענינו כאן לפי פשוטו, אבל באמת לא תעשה היא לכל הפוסע פסיעה גסה בשעה שעולה בכבש אל המזבח (סד"ז):

ברוך שהחייני וקיימני בחסדיו, גם יעזרני לפרש המשפטים

שנינו נוסחאות • שטסין ומכתתן • ומסתתן • והרי

אור החיים

נפשו הוא ממשיך צשורש נפשו צחינת הרע שבשורש הטון ההוא והוא סוד (איכה ר' א') נחש המקנן במגדל, כי כבר הודיענו הכתוב כי נפשות ישראל חלק אלוה ממעל דכתיב (דברים ל"ב ט') חלק ה' עמו ובעובדו לעבודה זרה באמונת נפשו נותן מקום לס"מ ליכנס במקום שורש הנפש ההיא שהוא מקום הקדושה, והוא שאמר שלמה (משלי ל') חחת עבד כי ימלוך^{י"ט}, והוא אומרו לא תעשון אתי, ואמר אלחי כסף פירוש לשון כוסף שהוא עובדו מכוספו זו רחמנא ליגלן, והצ' היודע בלבו אמונה שלימה כי הכל הוא נואה בלי מקום אבל עובדה לסיבת הנאה להנאה המועיל כמו שהאמר שיתנו לו ממון על מנת לעובדה, ויאמר האדם בלבו רחמנא

לכא צעי ובלבי אני מחרף ומגדף בעבודה זרה זו ואין מעשי אלא לתכלית הריוח, וכנגד זה אמר ואלחי זהב לא תעשו לכם פירוש הגם שאין לכו ונפשו מאמינים בה דבר אלא לזד הזה הזהב ובשציל הנאת זהבו הוא משתחוב אף על פי כן לא תעשו, וגילה שחטא זה הוא דוקא בצחינת האדם שהוא פוגם עלמו וממעיע דיוקנו, והוא אומרו לכם לזד שלא חטא אלא צמעשה והמחשבה מנגדת כגלוי לפני יודע תעלומות, לזה לא יעשה החטא סיבה שחכניע צחינת הרע את צחינת הטוב כמעשה הראשון:

הכלת פרשת יתרו בעזר ישועה בתרו

אור בהיר

לה. רנב) פירוש העבד דומה כניכול את המלך ומולך תחמיו, אבל השומר נפשו, הנה נפשו הקדושה חלק חלוק הוא המולך עליו.

מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לְאַתְנָגְלָה עֲרוֹתֶךָ עָלָיו: עַל מִדְבַּחִי דָלָא תַתְנַגְלִי עֲרוֹתֶךָ
עֲלוֹתֶי: פפפ
פפפ

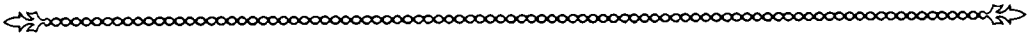
רש"י

הללו שאין זהם דעת להקפיד על ציונים אמרה
תורה הואיל ויש זהם לורך לא תהג צס* מנהג
ציון, חצרך שהוא צדמות יולרך ומקפיד על ציונו
על אחת כמה וכמה (מכילי):
חסלת פרשת יתרו
שינוי נוסחאות חלק יחיד בהם

חלוק* יבא ומשופע: אשר לא תגלה ערותך.
שעל ידי המעלות אתה לריך להרחיב פסיעותך,
ואף על פי שאינו גלוי ערוה ממש שהרי כתיב (כ"ח
מ"ג) ועשה להם מכנסי צד, מכל מקום הרהצת
הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נובג זהם
מנהג ציון, והרי דברים קל וחומר, ומכ אזנים

יראה בעיני
אדני ויאב
והאדמה ו
בקרב הא

ז * ויהי בי
ופקח פך
להלחם על
ולבב עמו
לקראת אז
אלמסלת
אליך מי
ובןדמליהו
נעלה ביד
טבאל: ט
שמו פלא
המשרה
ולסעדה ב

הפטרת יתרו בישעה פרק ו

א בשנת־מות המלך עזיהו ואראה את־אדני ישב על־כסא רם ונשא
ושוליו מלאים את־ההיכל: ב שרפים עמדים א ממעל לו שש כנפים
שש כנפים לאחד בשתים א יכפה פניו ובשתים יכפה רגליו ובשתים
יעופף: ג וקרא זה אליזה ואמר קדוש א קדוש קדוש יהוה צבאות מלא
כל־הארץ בבורו: ד וינעו אמות הספים מקול הקורא והבית ימלא
עשן: ה ואמר אוילי כי־נדמיתי כי איש טמא שפתים אנכי ובתוך עם
טמא שפתים אנכי ישב כי את־המלך יהוה צבאות ראו עיני: ו ויעף
אלי אחד מן־השרפים ובדו רצפה במלקחים לקח מעל המזבח: ז וינע
על־פי ויאמר הנה נגע זה על־שפתיה וסר עונה וחטאתך תכפר:
ח ואשמע את־קול אדני אמר את־מי אשלח ומי ילך לנו ואמר הנני
שלחני: ט ויאמר לך ואמרת לעם הוזה שמעו שמוע ואלתבינו וראו
ראו ואלתדעו: י השמן לבהעם הוזה ואזניו הכבד ועיניו השע פך

ח"א עמ' לד, וע"ע בקונטרס נועם שי"ח שיחות שנאמרו ע"י הגאון ר' יוסף חיים שניאור קוטלר זצ"ל עמ' פה).

רעיון זה הוא השורש לגישתו של ראש הישיבה זצ"ל לתורה מתוך רצינות יתירה, כאשר ראינו אצלו תמיד שניגש ללימוד באימה וביראה, כי מאחר שהלימוד היה אצלו בבחינת מעמד הר סיני, ממילא היה לומד ברצינות גדולה שכזו, כמבואר בגמ' (ברכות כב.) והודעתם לבניך ולבני בניך וכתוב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב, מה להלן באימה וביראה וברתת ובויע אף כאן באימה וביראה וברתת ובויע.

עליה ברוחניות

7 6 איתא בגמ' (מכות י.) תלמיד שגלה מגלין רבו עמו שנאמר (דברים ד, מב) ונס אל אחת הערים העל וחי, עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא. והקשה ראש הישיבה זצ"ל איזה צורך יש בדבר שילך הרב לעיר המקלט יחד עם תלמידו, וכי לא יוכל התלמיד למצוא רב אחר ללמדו שמה, אלא - הסביר ראש הישיבה - ודאי יכול התלמיד למצוא רב אחר בעיר המקלט, אלא שמכיון שהוא רגיל ללמוד אצל רב פלוני, בודאי תהי' לו יותר הצלחה עם הרב הזה, וצורך זה, שתהיה לו ההצלחה המירבית, כל כך נחוצה וחשובה, עד שבעבור זה לבד מגלין רבו עמו, ולא עוד אלא שלימדונו חז"ל שמניעת הצלחה זו שוה כמו ההבדל בין חיים למות, עד שעל זה אמר הכתוב יחי, עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא.

כזה היה הראש הישיבה זצ"ל. תמיד עידד את תלמידיו שתהיה להם שאיפה חזקה לעלות בתורה וברוחניות. תמיד היה מדגיש שברוחניות אין מושג של עמידה במקום אחד. ברוחניות אם לא עולים בודאי יורדים, כמבואר בפירוש הגר"א על משלי על הפסוק (טו, כד) אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה - פי' האדם נקרא הולך שצריך לילך תמיד מדרגה לדרגה, ואם לא יעלה למעלה ירד מטה מטה חס ושלום, כי אי אפשר שיעמוד בדרגה אחת, עכ"ל. L

תלמוד תורה כנגד כולם

7 שנינו במשנה ריש פאה (א, א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים

והבאת שלום ו
אהרן קוטלר ז
המצוות שבין
אדם לחבירו י
בוה, אלא שמי
בעולם הזה, וז
והקרן קיימת
כולם' זה נא
שהזכרו במש
הללו, כי תלמ

והוסיף ר
הגדול ביותר
תנאי התנה ה
מוטב ואם לאו
את העולם כו

ואמר עוד
שתלמוד תורה
בלימוד תורה,
פאה א, א) ע
ישוו בה, אפי'
כלומר לא רק
החסד שבה,
חשיבותה, עד

ונודע מו
מפנינים וכל ז
לבני אדם, הנ

בכל משבתיכם: ס' וספרתם לכם
ממחרת השבת מיום הביאת את-

טו ותמנון לבון סבתר יומא סבא
מיום איתואיכון ית עומרא

לקט בהיר

רש"י

בכל משבתיכם. נחלקו בו חכמי ישראל, יש שלמדו
מכאן שהחדש נוהג בחולת לארץ (ת"כ - קדושין ל"ז), ויש
אומרים לא בא חלל ללמד שלא נלטו על החדש חלל
לאחר ירושה וישיבה^(ט) משכשכו* וחלקו (קדושין סג):
(עו) ממחרת השבת. ממחרת יום עוצ'כא^(ט) (מנחות

כרמל כלומר מיד אחר הקצירה נאכל כמות שהוא בני גישול
ואפייה, ויש שאופין אותו קצת על האור שהאור ממתקו
ויותר ערב לחיך, וזה נקרא קלוי או קליות ממתת שנסרף,
והוא לשון ארמי מלשון חז"ל מקלי קלי להו לאיסורא, וכן
אמר הכתוב קלוי באש, ויש שאופין ושורפין אותו כל כך
שחתייבש ונטקין ועושין ממנו לחם ומוזנות, ואמר הכתוב
שנין כרמל ובין קלוי ובין לחם לא תאכלו קודם העומר מן
החבואה חדשה: (כ) דהיינו י"ד שנים אחר בואם לארץ, ופי'
בכל מושבותיכם לפי"ז בכל ישיבותיכם כשחתייבשו במקומכם לגמרי: (כא) נאפרש לעיל בפסוק י"א:

שינוי נוסחאות * משיכשו ויחלקו.

אור החיים

בניסן שהוא יום השבת האמור כאן מקלח היום
היו עדיין בארץ מצרים^(ט) לזה ילו ה' לספור
ממחרת, והגם כי זה היה בפסח מצרים^(ט),
כמשפט הזה יעשה בואתו פרק עלמנו מידי שנה
בשנה, כי כמו כן יעשה צסוד ה'י^(ט) כידוע ליודעי
חן. וכפי הפשט לזכרון העובר ביום השבת לזכרון
כי ששת ימים (שמות ל"א י"ז) והמשכיל יבין^(ט).
ועיין מה שפרשתי בפרשת בראשית בפסוק (ב' א')
ויכל אלהים ביום השביעי, ובדרך רמז רמז בלומרו
וספרתם על דרך אומרים ז"ל כי נשמות עם בני
ישראל הם בצחינת הלוחות, ובאמצעות תחלואי
הנפש וטומאת התיעוב יתלכלכו ויחשיך אורם,
וארז"ל (ויק"ר ל"ב) כי הלוחות סנפרינון היו. לזה
אמר וספרתם לכם פירוש באמצעות מנין זה אתם
מאירים כסנפרינון את עלמיכס^(ט):

ממחרת השבת מיום וגו'. פירוש מעכשיו
קודם שתכנסו לארץ ממחרת השבת,
וכנגד אחר ביאתם לארץ אמר מיום הביאתם וגו',

אור בהיר

דוקא בלילה. (קג) פי' כדי ליתן מדמו על המזחות. (קד) לא כמו שאמר שבת הוא לה', פסח לה', חג המצות לה'
וכו'. (קה) פי' בטומאה. (קו) אבל לדורות שאין טומאת מצרים למה לא נספור מיום ט"ו. (קז) שכל שנה באותו זמן
נתעורר טהרתם של יוצאי מצרים ומעמד הנבחר יום קבלת התורה. (קח) לא זכיתי להבין זאת, וראיתי שרואים להגיה כיום השבת,
ור"ל כמו השבת היא זכר לשעבר שבו שבת ה' וכו' כ"כ הספירה זכר לשעבר, ודוקא אחר השבת ע"כ, ולא הנאני פירוש זה בשום אופן,
ראשית למה נחר למשל דוקא את השבת הלא כמה וכמה מצות שטעמם זכר על שעבר, מנה, מרור, סוכה וכו' וכו', שנית שאמר
והמשכיל יבין, מה זה השכלה גדולה שצריך לדבר זה, והשלישית שגמר אומר ועיין בפי' ויכל וגו', ושם לא מלאתי רמז לדבר זה. ואפשר
שטעות הדפוס יש כאן, ומתיבת והמשכיל עד חגיגת השביעי צריך להיות אחר חגיגת ליודעי חן, ולא נכון כי שם נאמר בדברינו שכל שבת
נתעורר הכריאה. (קט) ויחזרו להיות בצחינת הלוחות. (קי) ק"ל למה ב' סימנים, ואח"ל שממחרת השבת אינו מקיים, למה

רארמותא שג
יהוין (נ"א תג
שבועתא שבי
יוסין ותקרבו
קדם י"י ז נ
לחם ארמותא
תרין עשרונין
יתאפין בכ

סי"ב): תמימור
מצערב, שאס ל
(מ) השבת
שביעתא: עד
תספרו. ולא
יום (סג - סד)
חדשה לה. כי
אני זהו* מדרג
השבת השביעית
מסורס הוא:
הראשונה שהוצ
מנחת העומר, ל
מן השעורים^(ט),
ולא מחולק לאו
חרומה המורס
החדשה האמורה
המנחות^(ט), אף
לא תקרב מן הו
שינוי נוסחאות * תקריבו.
ואומר אני וכו', וכן
מדברי רש"י, שאס
ומביאו, ואח"כ מבי
למדו זאת מג"ש אב
ובשמי הלחם כפי
החדש קודם שמי הו
לקמן בפסוק כ' והג
ולשם בכורים שאומר
קראה בכורים, והיי
בכורים לקצירה ולהו

עֶמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שִׁבְתוֹת תְּמִימֹת
 תִּהְיֶינָה: ^{טו} עַד מִמַּחֲרַת הַשִּׁבְת'
 הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם
 וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה:
^{יז} מִמּוֹשְׁבֵיכֶם תָּבִיאוּ | לֶחֶם
 תְּנוּפָה שְׁתֵּים שָׁנִי עֶשְׂרֹנִים סֵלֶת
 תִּהְיֶינָה חֶמֶץ תֹּאפִינָה בַּכּוּרִים לַיהוָה:

דאָרמֹתא שְׁבַעא שְׁבוּעִין שְׁלֵמִין
 יְהוֹן (ג"א תהוין): טו עד מבְּחַר
 שְׁבוּעָתָא שְׁבִיעִתָא תַּמְנוּן חֲמִשִּׁין
 יוֹמִין וְתִקְרְבוּן מִנְחָתָא חֲדָתָא
 קָדָם יי: יז מִמּוֹתְבִיכוֹן תִּיתוּן
 לְחֶם אֲרֻמֹתָא תִרְתִּין (גריצן)
 תְּרִין עֶשְׂרוֹנִין סֵלְתָא יְהוֹן חֲמִיע
 יתאפִין בכורין קָדָם יי:

לקט בהיר

רש"י

(כב) ר"ל חִיבַת "השבת" זה אין פירושו יו"ט כמו ממחרת
 השבת דלעיל, ששם תרגומו אונקלוס מבחר יומא טבא, חיה
 פירושו שבע כלומר ו' ימים שהוא שבע אחד נקרא גם כן
 שבת, כמו שבע שבתות תמימות תהיינה, וכמו שנאמר צפ'
 ראה שבעה שבעות חספר לך, והוא מ"ט יום, אבל ו'
 פעמים שבת בראשית אין בכללו רק מ"ג יום, ומה שכתב
 הש"ס מ"ג יום טעות מדפיס הוא: (כג) פי' יום
 החמשים עלמו אינו בספירה רק עד החמשים, שהרי בפירוש
 אמר קרא שבע שבתות תמימות, והוא רק מ"ט יום: (כד)
 רצונו לומר חִיבַת חספרו נקשר למעלה, וחיבות חמשים יום
 נקשרו למטה, שהספירה תהיה עד אחר שבע השביעית,
 והקרבנות מנחה חדשה יהיה ציוס החמשים, ומקרא מסורס
 הוא, וציוס צריך להיות יום חמשים והקרבנות, גם יותר
 מובן אם מתן אות צ"ת על חִיבַת יום וכמו שעשה רבינו
 (רא"ם), ואחר כל זאת קשה להעמיס זאת בפשט הכתוב
 שהרי האתנחתא שעל חִיבַת יום מגיד הפך זה, ועוד שלדרך
 זה הראשון חוץ מן הסירוס וחזן מחסרון אות צ"ת יש ג"כ
 חסרון ואל"ו, שראוי היה לומר עד ממחרת השבת השביעית
 חספרו וציוס חמשים והקרבנות, לזה גמר אומר רבינו
 ואומר אני וכו', ובקצת ספרים חסר כל זאת מרש"י, דהיינו מן ואומר אני עד סוף המאמר, ובאמת דברים מוכיחים שאין זו
 מדברי רש"י, שאם נראה לו דרך הב' יותר א"כ למה לדרך הא', הלא אין בו שום חידוש, ואפשר שמדרש רבובינו ראה
 ומציאו, ואח"כ מציא דעת עלמו ע"פ פשוטו, וכן מוכח מלשונו (אם הגירסא שלפנינו נכון), וחבל על דאבדין: (כה) רז"ל
 למדו זאת מג"ש אביב אביב, דכתיב אלל מנחת העומר צפ' ויקרא אביב קלוי באש, וכתיב (שמות ט' ל"א), כי השעורה אביב,
 ובשמי הלחם כתיב סלת ואין סלת אלא חטים, אבל שאר כל המנחות אפילו מן שעורים כגון מנחת סוטה אין מציאין מן
 החדש קודם שמי הלחם כדלקמן: (כו) ר"ל אין תנופה זו מה שהכהן או הבעלים מרימין אותה לששה קנאות, כי זאת נאמר
 לקמן בפסוק כי והניף הכהן וגו', וכאן המדובר קודם שצא לעזרה שנאמר תביאו לחם תנופה, אלא פירושו הפרשה לשם ה'
 ולשם בכורים שאומר עליו קודם שמיצאו שיהיה מקודש לשמי הלחם (רא"ם): (כז) אלא שלמעלה קורא אותה חדשה וכאן
 קראה בכורים, והיינו הך, שפ' חִיבַת בכורים חדשה וראשונה, וכאילו אמר ממשנתיכם תביאנה (רא"ם): (כח) ר"ל אינה
 בכורים לקנייה ולהחיר את התבואה חדשה, שכבר הותר בפסח על ידי העומר, אלא למנחות הבאות בית ה' הוא בכורים,

ס"כ:): תמימות תהיינה. מלמד שמתחיל ומונה
 מצטרף, שאם לא כן אינם תמימות (ח"כ - מנחות ס"ו):
 (מ) השבת השביעית. כתרגומו שבעתא^{כב}
 שביעית: עד ממחרת השבת השביעית
 תספרו. ולא עד בכלל^{כג}, והן ארבעים וחשעה
 יום (ס - ס): חמשים יום והקרבנות מנחה
 חדשה לה'. ציוס החמשים תקריבו*^{כד}, ואומר
 אני זהו* מדרשו, אבל (לפי) פשוטו עד ממחרת
 השבת השביעית שהוא יום חמשים חספרו, ומקרא
 מסורס הוא: מנחה חדשה. היא המנחה
 הראשונה שהוצאה מן החדש, וא"ת הרי קרבה
 מנחת העומר, אינה כשאר כל המנחות שהיא צאה
 מן השעורים^{כה} (ח"כ - מנחות פ"ג): ממושבתיכם.
 ולא מחוללה לארץ (ס - ס): לחם תנופה. לחם
 תרומה המורס לשם גבוה^{כז}, חו היא המנחה
 החדשה האמורה למעלה^{כז}: בכורים. ראשונה לכל
 המנחות^{כז}, אף למנחת קנאות הבאה מן השעורים,
 לא תקרב מן החדש קודם לשמי הלחם (ח"כ - מנחות

שינוי נטות - תקריב. ואני אומר זה.

נתנו לך ספירה חלודה בבית דין... רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

לשם להם... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

לפיכך... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

לפיכך... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

לפיכך... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

לפיכך... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

לפיכך... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

תורת הב"ה... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

תורת הב"ה... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל... רבי יוחנן אומר רבי ישמעאל מניין אומר אתה יצאנו משם וכו'

ולהוציא מלב המינים, על כן גם זאת עשו להיכר וקראו לשבת שלפני הפסח שבת הגדול, מכלל דאיכא שבת קטן בשבוע הכאה, היינו יום טוב הראשון של פסח שנקרא גם כן שבת ששכיתתו הוא קטן משביתת יום השבת, עד כאן דבריו, לדעתי הטעם זה הוא חשוב ודבר נחמד.

(ג) ויתכן עוד טעם לדעתי, מה שאמרו רז"ל (פסחים קיז): שבת קביעא וקיימא מה שאין כן מועדים תלויים בקידוש בית דין, ועל כן קדושת שבת הוא כמו הגדול שיכול לעמוד בעצמו, מה שאין כן קדושת המועדים מעמידין אותן אחרים היינו ישראל, כביכול כמו הקטן שמחזיקין בידו אחרים להעמידו ובזולת אחרים אין לו העמדה, והנה קודם בא יום המועד הקדוש הרגל הראשון שברגלים שבכל השנים נקרא שבת שלפניו שבת הגדול להורות החילוק בין קדושת שבת לקדושת יום טוב.

(ד) מדרש פליאה (הובא בספר צפנת פענח ערך תשובה) ובספר עפר יעקב המחובר לטהור ספר דעת זקנים), וזה לשונו, האדם שעשה עבירה וחזר בו ועשה תשובה הקב"ה מוחל לו כל עונותיו ולכך נקרא שבת הגדול עכ"ל, והוא פלא, ונראה לפרש על פי מה שאמרו רז"ל במדרש רבה פרשת בא (שמיני טו ב) וז"ל, משכו וקחו לכם צאן הדא הוא דכתיב (ישעי' ל טו) בשובה ונחת תושעון עכ"ל, והנה גם זה המדרש אומר דרשוני וחיו, ונראה לפרש, דהמדרש מדייק תיבת לכם דדרשינן בכל מקום ורוצה לדרוש בכאן להנאתכם כמו שאפרש, דהנה דרשו עוד חז"ל (מכילתא יב ו) משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן למצוה, ומה שייכות זה לזה, דהנה אית תשובה ואית תשובה, היינו אית תשובה מיראה, והוא שמתחרט על מה שעבר מן העבירות, ומפני יראת קונו הוא שב ומתחרט והוא סר מרע, ועל ידי זאת התשובה זדונות נעשה כשגגות, והנה גם השוגג צריך כפרה ואין זה נקרא מחילה על כל העונות כי עדיין רישומו ניכר, מה שאין כן כשאחר התשובה עולה למעלת התשובה מאהבה, לעסוק במצות הש"י באהבה כבחיינת ועשה טוב, הנה על ידי תשובה מאהבה זדונות נעשים כזכיות והוא התשובה של נחת, כי מבחינת אהבה הנה נחת ינחת איש אשר כמוהו באהבת הש"י, ישתעשע באהבים בעבודתו, והנה

כסף ומשיכה לקנות המצוה, וזהו פירוש הכתוב משכו וקחו לכם וכו', משכו (במשיכה), וקחו (בכסף כמה דאת אמר (ימ"י לב מד) שדות בכסף יקנו, וילפינן (קידושין ב.) קיחה קיחה משדה עפרון), לכם (היינו שיהיה שלכם ממש בעיני תרווייהו למצוה דאורייתא), ושחמו הפסח (מצוה דאורייתא על כן בעיני תרווייהו), עד כאן תורף דברי הרב הנ"ל, וכבר חש לזה הדין הרב הגאון מוהר"ר זלמן מרגליות מבראד ז"ל (ספר מטה אפרים סימן תרכה סעיף יז).

והנה בקניית הגוי יש מחלוקת בין רש"י לרבינו תם (עבודה זרה עא. תוס' ד"ה רב אשי), רש"י ז"ל סבירא ליה דקונה במעות ולא במשיכה, ורבינו תם סבירא ליה משיכה קונה ולא מעות, על כן פסקינן בשולחן ערוך (י"ד סי' ה) דמספיקא עבדינן לתרווייהו לענין לפטור מן הבכורה, אבל זה ודאי דמדינא בבן נח רק קנייה אחת קונה או כסף או משיכה, והנה ליכא ספיקא קמיה שמיא, ומדאמר משה על פי הש"י משכו וקחו לכם דתרווייהו בעינן, על כרחך לומר דשוב אין להם דין בני נח ודינם כישראל ממש א***) (ואי אפשר לומר דזה לחומרא, דהרי חומרא דאתי לידי קולא הוא, כשהקונה לא מקנהו רק בקניה אחת, ואחר כך יחזור בו המוכר ויקריבהו לעצמו לשם קרבן פסח הנה אינו שלו על פי הדין, אלא על כרחך דיצאו לגמרי מכלל בני נח), וכיון שיצאו מכלל בני נח היו רשאים לשמור ולשבות את כל יום השבת כמצותו ושוב לא היו צריכין לעשות איזה מלאכה בשום שעה מעתותי היום, ולא היה כיום השבת הוה שבת גדול לפניו, כי עד עתה לא היה להם באפשרי לשבות כל כ"ד שעות השבת, ממילא ראוי ונכון לקרוא לשבת הוה שבת הגדול, הכן הדבר ופמטיא דאורייתא, והבן.

76 (ב) טעם ב' נקרא שבת הגדול, מצאתי ראיתי טוב טעם בשו"ת שמן המור (י"ד סוסי' טו) בשם גדול ספרדיי אחד נקרא הרב מהר"י זאבי (בספרו אורים גדולים לימוד נד), דהנה (ויקרא כג טו) וספרתם לכם ממחרת השבת באת הקבלה (מנחת סה:) ממחרת יומא טבא, דיום טוב נקרא גם כן שבת, והאפקורסים שאינם מאמינים בקבלת תורה שבעל פה נתפקרו בזה, והנה הרכה ענינים עשו חז"ל לפרסם הדבר א***) עיין עשר יששכר מאמר שבת הגדול אות ה.

באון מובלז צבי אלימלך זצ"ל מצינו

דחג המצות היא גם כן שלא על ידי מעשינו, אם כן יש לו בזה מדריגות יום השבת (*), אם כן התורה כשרצתה לרמוז לנו טעם המצוה אמרה בלשונה הקדוש וספרתם לכם, להנאתכם ולטובתכם, מסחרת השבת, רצ"ל להיות היום הראשון הוא בכחינת שבת וכאין ההארות שלא על ידי מעשיכם ואין לזה קיום

הנה תמצא בכל מועדי י"י מקראי קדש גיבת בתורה מקרא קדש יהיה לכם, מה שאין כן ביום הראשון דחג המצות כתיב סתם ביום הראשון מקרא קדש ולא כתיב יהיה לכם, והטעם מובן דבכל מועדי י"י כתיב מקרא קדש יהיה לכם רצ"ל הזמנת הקדש הוא על ידי מעשיכם, מה שאין כן ביום א' דחג המצות לא כתיב יהיה לכם שאין הקדש נזמן על ידי מעשינו, והבן.

עד אשר תספרו יום אחר יום ונעשה הדבר על ידי מעשיכם ויהיה הדבר לכם לקיום, על כן קראתו התורה שבת בכדי להשמיענו טעם המצוה, בין והתכוונן, ועוד יתבאר. L

ד) במדרש (ויקרי כח א) תני ר' חייא, וספרתם לכם וכו' שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, עכ"ל, והוא לפלא בעיני כל רואה, והנראה דהוקשה לו תיבת תהיינה דאין לו ביאור, דהאין יצוה לנו הש"י אשר השבע שבתות תהיינה תמימות והרי הזמן אינו מסוד בדינו, על כן פירש אימתי הם תמימות בזמן וכו', והוא, דהנה (ע"פ ש"כ פ"א) הארת מוחין העליונים כביכול נקרא רצוין (כי הרצון הוא כסוח כביכול), והנה כתבנו למעלה (סימן א) שהארת המוחין הנעשים בליל א' דחג המצות הוא שלא על ידי מעשינו על כן אין לזה קיום, וצונו הש"י מצות ספירת העמר ואז יום אחר יום נעשים הארות המוחין על ידי מעשינו ויש לזה קיום, והנה תמי"ם בלשון הקודש הוא על דבר שאין בו חסרון, על כן יש לו יסוד וקיום, (ראיה לזה (תהלים לו יח) יודע י"י ימי תמימים ונחלתם לעול"ם תהיה), ולפי זה יפורשו היטב דברי ר' חייא כדהוקשה לו תיבת תהיינה הרי הזמן אינו מסוד בדינו, לזה אמר דהכי פירושו, שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי הם תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, היינו דהתורה משמיענו מה שהארת המוחין נעשים בליל א' זה לא נקרא תמימות כי אין להארה זו יסוד וקיום כי לא נעשה הדבר על ידי מעשינו, (וזה נקרא אין ישראל עושין רצונו של מקום, כי

הקומה קומת החס"ד י' פעמים ע"כ, נשלם שיעור קומת החסד לאברהם, ועל ידי זה יירש אברהם את הארץ, הבן כי קצרתיו.

ב) וכיון שהימים האלה מסוגלים לתקן עון הברית, אשר פגם הברית בעוה"ר הוא בצדיק יסוד עולם נקרא א"ל ח"י (ח"י יא.), על כן הימים הנספרים במצות התורה הלא המה מ"ט ימים בנימטריא א"ל ח"י, הבן.

ג) בפסוק (ויקרא כג טו) וספרתם לכם ממחרת השבת וכו' ובאת לנו הקבלה כתורה שבעל פה (תרגום) ממחרת יומא טבא, וכמו שהוכיחו רז"ל בדרשותיהם כל אחד כפי לימודו כמבואר במסכת מנחות (סו:) ובתורת כהנים (אמור פ"ב) ובמדרשים עיין בדבריהם, והנה יודע דנתפקרו בזה הצדוקים ואומרים הכונה הוא שבת ממש, והנה מהראוי לכל משכיל להתבונן מה זאת עשה הש"י לנו שכתב בתורתו תיבת שב"ת לשיצטרך בזה לימודים שונים בתורה שבעל פה שהכוונה בזה על יו"ם טו"ב זכא על ידי זה טעות למינים שאינם מאמינים בתורה שבעל פה, הוה ליה למיכתב בפירוש ממחרת יום הראשון ולא נצטרך לשום דבר, וכפרט שלא יהיה בזה אריכות לשון, אך יוכן הדבר על פי מה שכתבתי לך כמה פעמים שכל האורות נתהוו בלילה הראשונה בגבהי מרומים בדרך נס שלא על ידי מעשינו (וכן הוא בכל שנה), אך להיות הדבר שלא על ידי מעשינו אין קיום להאורות והמוחין ההם, על כן צונו הש"י מצות ספירת העמר לספור מחדש יום אחר יום ונכנסין המוחין לאט לאט על ידי מעשינו ולזה יש קיום כיון שהוא על ידי מעשינו, וכיון שנגמרין כל המוחין על ידי מעשינו אז הוא יום קבלת התורה חג השבועות, וזהו וספרתם לכם למזכותכם ולהנאתכם שיהיה קיום לקבלת המוחין אל התורה, והנה החילוק שבין שבת ליום טוב מבואר בכתבי מרן האר"י ז"ל (פתיח ש"כ פ"א) שבת נקרא קדש היא לכם מה שאין כן יום טוב מקרא קדש, שבשבת באים המוחין דחכמה (חכמ"ה נקרא קד"ש) מעצמם שלא על ידי מעשינו, מה שאין כן יום טוב מקרא קדש לשון הזמנה לקדש כענין (שמי"א ט יג) אחרי כן יאכלו הקרואים, היינו שאנחנו מזמינים את הקדש על ידי מעשינו, והנה תבין לפי זה קדושת היום של יום טוב הראשון

76

אחד
הוא
אור,
קדש
זמר
עין
שר
ידי
י"ד
ב"ב

ני
א
ב
ב
ל
ז
ז
ז

באין מוה"ר ר' אהרן זצ"ל מצינו